

bijlage

Nb-wet; garnalenvisserij 2017 e.v.

Directoraat-generaal Agro en Natuur

Directie Natuur en Biodiversiteit

Behandeld door

mr. S.N.M. van Dijk

T 070 3798911

s.n.m.vandijk@minez.nl

Bijlage nummer	1
Kenmerk	DGAN-NB/16145293

DE AANVRAAG

De aanvraag betreft de garnalenvisserij in de Waddenzee, de Noordzeekustzone, de Voordelta, de Westerschelde, de Oosterschelde en Vlakte van de Raan. De aanvraag wordt namens diverse GK, GVB- en GV-vergunninghouders ingediend door de Nederlandse Vissersbond, VisNed, CPO Wieringen U.A. en CPO Rousant U.A. (hierna: de aanvragers). Een specifieke lijst met beoogde vergunninghouders en betrokken vaartuigen is daartoe bij de aanvraag gevoegd.

Belang van de aanvrager

De aanvragers hebben, conform artikel 41, lid 1 van de Natuurbeschermingswet (hierna: Nb-wet), het belang dat zij hebben bij de vergunning gemotiveerd.

Beoogde looptijd

De vergunning wordt aangevraagd voor de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2022.

Vistuigen

De aanvraag betreft de visserij met een conventioneel garnalenvisttuig, een bordennet, de Seewing en het onderzoeksmatig gebruik van een garnalenspulsvisttuig (conform de geldende technische eisen).

In de Passende Beoordeling (hierna: PB) is uitgegaan van het verplichte gebruik van de zeeflap. De PB omvat tevens het gebruik van de brievenbus, onder de randvoorwaarde dat de brievenbus uitsluitend als tijdelijk alternatief voor de zeeflap wordt toegestaan in het Natura 2000-gebied Waddenzee in de maanden juni, juli en augustus. Voor eventuele afwijkingen van deze periode dienen de vier vertegenwoordigende organisaties gezamenlijk een verzoek in.

Visserij in beschermde gebieden (VIBEG)

De aanvragers verwijzen in relatie tot VIBEG naar de onderhandelingen van de afgelopen jaren en een vernieuwde zone I waarbij deze gebieden opnieuw zijn beoordeeld en een nieuwe kaart is opgesteld.

Met betrekking tot de sluiting van Zone II zijn de belanghebbende partijen momenteel in onderhandeling. Met betrekking tot Zone II verzoeken de aanvragers om de uitkomsten van de onderhandelingen tussen belanghebbende partijen af te wachten en de uitkomsten vast te leggen in de Nb-wet vergunning en een nieuw Toegangsbeperkend Besluit (hierna: TBB).

In dit verband merk ik op dat voor wat betreft de juridische status van deze zones, het vigerend TBB Noordzeekustzone (en waar relevant zulks in combinatie met de vigerende Nb-wet vergunning) leidend is. Een eventuele wijziging in dit regime valt buiten het bereik van onderhavige besluitvorming. Met betrekking tot zone II is in het voorgenoemde TBB bepaald dat de garnalenvisserij in deze zone weer kan worden toegestaan via een Nb-wet vergunning indien resultaten uit het ten tijde van de vaststelling van het TBB nog lopend onderzoek een conclusie onderbouwen dat deze visserij de ontwikkelingspotentie van het habitatype H1110B in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone niet nadelig zal of kan beïnvloeden. Een dergelijke onderbouwd verzoek is niet binnen de vergunningaanvraag gedaan. Het staat de aanvragers vrij gedurende de looptijd van de onderhavige vergunning middels een deugdelijk onderbouwd wijzigingsverzoek op de onderhavige vergunning, de sluiting van zone II in relatie tot de garnalenvisserij, op te laten heffen.

Zone III

In het TBB Noordzeekustzone is ten aanzien van deze zone aangegeven dat deze gesloten is voor bodemberoerende visserij, met uitzondering van "visserij volgens de best beschikbare technieken en visserijpraktijk". Wat op een zeker moment valt onder de best beschikbare technieken en beste visserijpraktijk is ter beoordeling van het bevoegd gezag, i.c. het Ministerie van EZ. Het toetsmoment op voorgenoemd punt ligt binnen de onderhavige vergunningprocedure.

Ten aanzien van Zone III gaan de aanvragers er, gelet op de inhoud van het Toetsingskader Best Beschikbare Techniek (BBT), vanuit dat het traditionele garnalenvistuig op dit moment beschouwd dient te worden als de best beschikbare vistechniek. Alternatieve technieken zijn in ontwikkeling, maar vooralsnog is niet eenduidig door onderzoek vastgesteld dat zij op alle relevante aspecten (significant) beter scoren.

Ten aanzien van het bordennet hebben de aanvragers dit vistuig voor wat zone I, II en III betreft, expliciet uitgezonderd van hun aanvraag.

Wat betreft de Seewing gaan de aanvragers ervan uit dat deze vooralsnog beschouwd dient te worden als een vergelijkbare techniek als het traditionele garnalenvistuig en dus onder hetzelfde regime als het traditionele vistuig dient te vallen.

Ik onderschrijf bovenstaande uiteenzetting en heb ik dat verband hierop gerichte voorschriften aan de onderhavige vergunning verbonden.

Voor het pulsvistuig met de zeeflap geldt tevens dat het gebruik van die techniek door vissers werkend in opdracht van een onderzoeksinstituut welke beschikt over een toestemming op grond van de onderhavige Nb-wet vergunning om op onderzoeksmatige basis met een pulstuig te vissen, in Zone III toegestaan kan worden, mits deze activiteiten geïnitieerd en begeleid worden door voorgenoemd wetenschappelijk onderzoeksinstituut. Ik verwijs in deze naar het hierop specifiek gericht vergunningvoorschrift.

Het betreffende toetsingskader maakt onderdeel uit van mijn onderhavige besluitvorming en vormt daarmee, als bijlage 5, een onderdeel van het vergunningbesluit. Het daarin vervatte protocol voor het door een vergunninghouder aanmelden van een andere techniek of vistuig ter kwalificatie van 'best practice' wordt tevens bij deze door mij als formele uitwerking van de bepalingen daaromtrent in het TBB Noordzeekustzone aangemerkt.

Bovenstaande betekent dat vooralsnog meerdere technieken die kwalificeren als "best practice" toegestaan kunnen worden in zone III. Wanneer wordt vastgesteld dat een innovatieve techniek op basis van het in hoofdstuk 11 van voorgenoemd toetsingskader zich kwalificeert als 'best beschikbare techniek en visserijpraktijk' zal de toepassing van de hierboven genoemde technieken/praktijken volgens de in dat hoofdstuk vastgelegde procedure uitgefaseerd kunnen worden.

Ik merk hierbij op dat het aanmerken van reeds (lang) in gebruik zijnde vistuigen zich naar de aard niet verenigt met de achtergronden van het zone III-concept (zijnde het stimuleren van innovatie). Desalniettemin ben ik van mening dat, voor nu, de specifiek genoemde tuigen de basis vormen van waaruit de gewenste innovatie verder vorm gegeven kan worden. Het is nu aan de sector en individuele vissers om andere technieken en praktijken aan te melden via de hierboven genoemde procedure. Op die wijze zal de openstelling van zone III weer verengd worden tot die technieken en tuigen die een stap vooruit zetten in de gewenste innovatie en verdere verduurzaming van deze visserij. Ik heb in de nu expirerende Nb-wet vergunning nadrukkelijk de toelating van de voorgenoemde reeds lang in gebruik zijnde vistuigen in zone III verbonden aan de looptijd van die vergunning (tot en met uiterlijk 31 december 2016). Hierbij heb ik aangekondigd dat vanaf 2017 in principe uitfasering van de voorgenoemde technieken zal intreden. Nu evenwel het onderzoek naar de toepassing van het pulstuig binnen de Natura 2000-gebieden nog niet in voldoende mate afgerond kan worden, ben ik van mening dat van een dergelijke transitie binnen zone III momenteel nog geen sprake kan zijn.

Proefboring Schiermonnikoog

Ik heb een Nb-wetvergunning afgegeven voor proefboringen ten behoeve van een eventuele gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog. Deze proefboringen zullen plaatsvinden in gebieden die open zijn voor de garnalenvisserij (zone III). Gedurende de vergunde periode voor de garnalenvisserij zullen gaswinningsinstallaties worden geplaatst. Hierdoor raken de garnalenvissers tijdelijk een voor hun zeer belangrijk visgebied kwijt, aldus de aanvragers.

Ter compensatie van het tijdelijk verlies van deze visgebieden verzoeken de aanvragers tot het tijdelijk openstellen van de Zone I en II gebieden ten oosten van de 6 graden Oosterlengte lijn en verder oostwaarts. Dit zijn de gebieden boven Schiermonnikoog en Rottum in de Noordzeekustzone. De aangevraagde openstelling zou tijdelijk van aard en gelijk aan die van de vergunde proefboringen moeten zijn (dus tot en met 15 maart 2019), aldus de aanvragers.

In dit verband merk ik op dat een dergelijk verzoek, direct verbonden aan de werking van een eigenstandige Nb-wet vergunning voor een andere activiteit/project, geen onderdeel kan uitmaken van de onderhavige besluitvorming. Ik weiger op dit onderdeel van de aanvraag het neergelegde verzoek.

Ten overvloede merk ik nog op dat tegen het betreffende Nb-wet vergunningbesluit voor de proefboring de mogelijkheid van beroep open stond. Daar hebben een 70-tal vissers aangesloten bij Vissersvereniging "Hulp in Nood" en Vissersvereniging "Ons Belang" gebruik van gemaakt. Daarin hebben zij hetzelfde verzoek opgenomen.

Voor het overige verwijs ik naar mijn nadere reactie in het vergunningbesluit zelf op de ontvangen zienswijze op dit geweigerde onderdeel van de vergunningaanvraag.

VISWAD

Met betrekking tot de garnalenvisserij in de Waddenzee zijn er in het kader van 'VISWAD', afspraken gemaakt om te komen tot een stapsgewijze sluiting van gebieden, gekoppeld aan de uitkoop van GK-vergunningen. Dit met het oogmerk om ongestoorde natuurlijke ontwikkeling in bepaalde gebieden meer kansen te geven. De eerste stap in dit kader is gezet en betreft een vrijwillige uitsluiting van garnalenvisgebied binnen de Waddenzee. Deze vrijwillige uitsluiting van visgebied is door de aanvragers verwerkt in hun aanvraag (uitsloten als aangevraagd visgebied). De coördinaten en het kaartmateriaal horende bij dat uitgesloten gebied zijn als bijlage 3 bij het onderhavige vergunningbesluit gevoegd.

Toezicht & handhaving

De implementatie van de black box (plaatsbepaling inclusief de activiteitbepaling 'varen/vissen') dient, conform de afspraken binnen het VIBEG-kader, op 1 januari 2017 te zijn afgerond. De gezamenlijke inzet van de aanvragers en het Ministerie van EZ was reeds langere tijd om met dat instrumentarium een meer langlopende Nb-wet vergunning te kunnen afgeven.

Het actief hebben van een black box is een harde voorwaarde voor het mogen benutten van de onderhavige vergunning. In dat verband verbind ik diverse voorschriften aan de onderhavige vergunning.

Het ontbreken of niet (voldoende) operationeel hebben ervan bij het varen en vissen in de relevante Natura 2000-gebieden door de betrokken vergunninghouders, vormt een overtreding van het betreffende vergunningvoorschrift en zal tot bestuursrechtelijke of strafrechtelijke sancties leiden.

De NVWA kan in haar toezicht- en sanctioneringsbeleid rekening houden met het private toezicht zoals weergegeven door de aanvragers in hun aanvraag. Het 'procesmodel controle en handhaving black box garnalenvisserij' is in dat verband door mij aan de NVWA ter beschikking gesteld. De aanvragers geven in hun aanvraag aan dat de getroffen private sancties op een continue basis met de NVWA gedeeld zullen worden. Ook in dat verband heb ik een voorschrift omtrent deze uitwisseling van informatie aan de vergunning verbonden.

WETTELIJK KADER

Natura 2000-gebied

De Voordelta, de Vlakte van de Raan, de Waddenzee, de Noordzeekustzone, de Oosterschelde en de Westerschelde zijn allen aangewezen als Vogelrichtlijngebied. De Waddenzee, de Noordzeekustzone, de Oosterschelde, de Westerschelde zijn allen tevens aangewezen als Habitatrichtlijngebied.

Beschermde Natuurmonument

In deze zijn relevant de beschermde natuurmonumenten Dollard, Boschplaat, Schorren van de Eendracht/Vlakte van Kerken, Waddenzee (I en II), Oosterschelde Buitendijks, Verdrongen Land van Saefthinghe en het Markiezaatsmeer-Zuid.

In relatie tot het betrokken Natura 2000-gebied zijn in deze relevant de artikelen 19d (lid 1), 19e, 19ia en het artikel 19f (lid 1) van de Nb-wet 1998. In relatie tot de betrokken natuurmonumenten zijn relevant de artikelen 60, 10a (lid 1 en lid 3) en artikel 15a van de Nb-wet 1998. De exacte wetteksten zijn te raadplegen op www.overheid.nl onder 'Landelijke wet- en regelgeving'.

BELEID

Structuurvisie Waddenzee (hierna: SV Waddenzee)

Aangezien in dit geval het afwegingskader van de SV Waddenzee, het afwegingskader van de Vogel- en Habitatrichtlijn volgt, is met het doorlopen van het afwegingskader, zoals opgenomen in de Nb-wet 1998, materieel aan de vereisten van het afwegingskader van de voorgenoemde SV Waddenzee voldaan.

In relatie tot de onderhavige vergunningaanvraag dient specifiek acht geslagen te worden op de hiernavolgende beleids passages uit de SV Waddenzee:

Garnalenvisserij

Het verbod om garnalen te vissen op de wadplaten, gelegen in de voor de kokkelvisserij en mosselvisserij permanent gesloten gebieden, kent als achtergrond het doel om meer natuurlijke mosselbanken en zeegrasvelden terug te krijgen in de Waddenzee. Het garnalenvistuig gaat weliswaar niet door de bodem, maar het rolt wel over de bodem en heeft daarmee mogelijk toch effect op de ontwikkeling van mosselbanken en/of zeegras.

Om verstoring van zeehonden en vogels te voorkomen zijn in de Waddenzee de op grond van artikel 20 van de Nb-wet 1998 gesloten gebieden tevens gesloten voor alle visvaartuigen. Op dit verbod kunnen vergunningen worden verleend voor activiteiten die geen schade veroorzaken aan de te beschermen flora en fauna.

Ik ga hier verderop in de overwegingen nader op in.

Voor de garnalenvisserij wordt al enkele jaren een vergunning voor het bevissen van de Waddenzee verleend, waarbij inbegrepen het onder strikte voorwaarden bevissen van de gesloten gebieden. Dit laatste werd besloten omdat het een activiteit betreft met een maatschappelijk belang, waarvan tot op heden de schadelijkheid niet is aangetoond. [...] De strategische milieubeoordeling (smb) constateert dat de effecten van de huidige garnalenvisserij voor het overgrote deel beperkt te noemen zijn. Ten aanzien van de onderwaterfauna en mogelijke effecten op de bodem kan schade door garnalenvisserij niet worden uitgesloten. Om deze mogelijke effecten in beeld te krijgen wordt monitoringonderzoek verricht met het referentiegebied als vergelijking. Op basis van de uitkomsten van voornoemd onderzoek wordt bezien of en in welke mate beperkingen voor de garnalenvisserij noodzakelijk zijn.

Op de uitkomsten van dit onderzoek wordt in de PB nader ingegaan. In deze verwijs ik naar mijn overwegingen dienaangaande verderop in de onderhavige teksten.

Diverse vigerende inperkingen van het visgebied

Toegangbeperkende besluiten

De garnalenvisserij is binnen de relevante Natura 2000-gebieden deels ingeperkt door op grond van de Nb-wet vastgestelde TBB's voor het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone (19 januari 2016), TBB's voor enkele gebieden binnen het Natura 2000-

gebied Voordelta: Slikken van Voorne, Hinderplaat, Bollen van de Ooster en de Bollen van het Nieuwe Zand alsmede een TBB voor delen van het Natura 2000-gebied Waddenzee. Tot slot is de garnalenvisserij in de Oosterschelde verboden in het door een TBB gesloten gebied Neeltje-jans-Roggenplaat-complex, inclusief de tussenliggende Oliegeul.

Voorts gelden er TBB's voor kleine gebieden in het Natura 2000-gebied Waddenzee (bij Breezanddijk en De Vlieter).

Op grond van de privaatrechtelijke toestemmingen vanuit het Ministerie van EZ geldt een verbod op de garnalenvisserij boven mosselpercelen. Ook is het garnalenvissers niet toegestaan te vissen op locaties waar zich een mosselzaadinvanginstallatie bevindt.

Vanuit het TBB Waddenzee geldt van oudsher dat voor de in deze gebieden actieve garnalenvissers daar mogen (blijven) vissen. Zie daartoe ook de voorgaande bespreking onder 'Beleid'. In dit TBB (waarvan de actuele zonering is weergegeven op de meest recente hydrografische kaarten en opvolgend in diverse jaren is aangepast) is daartoe bepaald dat:

- *[...] Beroepsmatig uitgevoerde activiteiten waarvoor het gesloten gebied moet worden betreden dan wel bevaren, of binnen het gebied moet worden drooggevalen c.q. zich men in het gesloten gebied moet bevinden, kunnen, voor zover deze activiteiten noodzakelijkerwijs binnen of deels binnen deze gebieden moeten worden uitgevoerd, worden toegestaan, echter slechts voor zover een vergunning als bedoeld in artikel 19d van de Nb-wet 1998 is verleend. [...]*
- *[...] In de te verlenen vergunning zullen alsdan aan de vergunde beroepsmatige activiteiten nadere voorschriften worden verbonden ter bescherming van de middels deze aanwijzing extra te beschermen natuurwaarden. [...]*

Er is voor mij geen ecologisch-inhoudelijke aanleiding om van dat staande beleid in omgang met dit TBB af te stappen. In de onderhavige vergunningverlening zal ik derhalve de gehanteerde lijn continueren waarvan de achtergrond ligt in de relatief grote menselijke aanwezigheid in dit Natura 2000-gebied. In deze zij verwezen naar het daarop gerichte specifieke vergunningvoorschrift.

Overige gesloten gebieden

De garnalenvisserij is verder verboden in het referentiegebied Waddenzee (Uitvoeringsregeling Visserij; bijlage 3).

Er mag voorts niet op garnalen gevist worden in het gebied 'Eems-Dollard' als bedoeld in artikel 20 van de Uitvoeringsregeling visserij en zoals aangeduid in bijlage 6 van die regeling.

Tot slot mag niet op garnalen worden gevist in het op grond van de Uitvoeringsregeling Visserij gesloten gebieden in het Natura 2000-gebied Vlakte van de Raan (Uitvoeringsregeling Visserij; bijlage 3a) (St.Courant 15-11-2016, nr. WJZ/16161912).

VERGUNNINGPLICHT

De garnalenvisserij vindt plaats in of nabij diverse (reeds in bovenstaande genoemde) Natura 2000-gebieden. Ik stel vast dat de voorgenomen garnalenvisserij de natuurlijke

kenmerken van de beschermde gebieden in potentie kan aantasten. De garnalenvisserij kan door onder meer de beroering van de bodem en de mogelijke bijvangst van beschermde habitatsoorten, gevolgen hebben voor de beschermde Natura 2000-gebieden. Ik concludeer dan ook dat een PB vereist is. De aanvragers hebben een dergelijke PB bij de aanvraag gevoegd. In het onderstaande volgt mijn beoordeling daarvan.

De gevraagde vergunning kan slechts verleend worden, indien ik mij ervan heb kunnen verzekeren dat de natuurlijke kenmerken van de betrokken beschermde gebieden niet aangetast zullen worden.

De diverse beschermde waarden van de betrokken Natura 2000-gebieden alsmede de wezenlijke kenmerken en waarden van de betrokken natuurmonumenten staan vermeld op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/inhoud/natura-2000

Overige vergunningen

Er dient, met uitzondering van de Westerschelde, tevens beschikt te worden over een vigerende vergunning op grond van de Visserijwet 1963.

Mogelijk significante gevolgen

Op grond van artikel 19f, lid 1, van de Nb-wet 1998 in combinatie met artikel 19g, lid 1, van de Nb-wet 1998 dient een PB (hierna: PB) aangeleverd te worden door de initiatiefnemer.

Nadere omschrijving garnalenvisserij

Wat, waar en wanneer vissen ?

Er wordt uitsluitend op consumptiegarnalen gevist (>45 mm). Binnen de relevante Natura 2000-gebieden vindt, volgens de aanvragers, de garnalenvisserij nauwelijks in prielen en niet op droogvallende platen plaats, omdat de visserij gericht is op volwassen garnalen waarvan de grootste dichtheden veelal ruim beneden de laagwaterlijn te vinden zijn. Er wordt het gehele jaar op garnalen gevist als de weersomstandigheden dat toelaten. De visserij vindt zowel 's nachts als overdag plaats.

Alternatieve vistuigen

Brievenbusnet

De 'brievenbus' is, evenals de zeeflap, een netaanpassing die gericht is op het verminderen van de ongewenste bijvangst in de garnalenvisserij. Uit onderzoek kwam naar voren dat de brievenbus met name effectief is in het verminderen van de bijvangst van ondermaatse schol in het voorjaar. De betrokken onderzoekers stellen in dat verband dat de brievenbus de zeeflap niet volledig zal vervangen; de technieken kunnen naast elkaar worden gebruikt. De zeeflap is namelijk niet altijd even praktisch in het gebruik: wanneer er veel algen en zeewier in het water zitten, slibben de zeeflapnetten dicht (met name in de zomer). In dergelijke periodes zou dan de brievenbus gebruikt kunnen worden.

Uit nog recentere onderzoek bleek de zeeflap beter geschikt voor het lozen van grotere platvis terwijl de brievenbus effectiever lijkt in het lozen van kleinere platvissen. In de PB wordt daarmee geconcludeerd dat de brievenbus uitsluitend in de maanden juni, juli en augustus en uitsluitend in de Waddenzee als tijdelijk alternatief voor de zeeflap

kan dienen en dat het gebruik van de brievenbus onder die voorwaarden niet zal leiden tot een significante toename van het effect op de populaties platvis.

Ik onderschrijf de juistheid van die analyse en conclusie.

Seewing

De seewing is een vistuig waarbij in plaats van sloffen, kunststof wielen worden gebruikt. De ronde visboom is vervangen door een meer gestroomlijnde vleugelvormige boom. Op grond van het in de PB geanalyseerde onderzoek kan geconcludeerd worden dit tuig vergelijkbare of minder effecten heeft dan het traditionele garnalentuig en dat dit vistuig daarom binnen de in de PB beoordeelde activiteit kan vallen.

Garnalenvistuig (pulskor)

Vanuit de Europese Commissie kan momenteel enkel op experimentele basis met pulsvistuigen worden gevestigd door een beperkt deel van de vloot.

In de PB is een uitgebreide beschrijving opgenomen van het reeds tot op heden uitgevoerde onderzoek. Er kan met redelijke zekerheid geconcludeerd worden dat de pulskor, wat bijvangsten betreft, aanmerkelijk minder impact op het ecosysteem heeft dan het conventionele garnalenvistuig met de klossenpees. Hetzelfde geldt voor het aspect bodemberoering. Een pulsvistuig dat lichter is dan een traditioneel tuig en is voorzien van minder klossen leidt zeer waarschijnlijk ook tot minder bodemberoering. In dit kader zijn echter ook nog andere aspecten relevant, zoals de mogelijke vangsttoename door een grotere vangstefficiëntie, de overleving van organismen die met het pulsveld in contact zijn gekomen en de formulering van regels m.b.t. pulsparameters en de controle en handhaving ervan.

Ik onderschrijf bovenstaande.

Het is nog niet mogelijk om het gebruik van het pulstuig op commerciële schaal vrij te geven. De PB beperkt zich in de effectanalyse dan ook tot de beoordeling van het experimenteel gebruik van het pulstuig op kleine schaal. Dit betekent dat in principe er maximaal vijf vaartuigen met een pulstuig mogen deelnemen aan wetenschappelijk onderzoek binnen de Natura 2000-gebieden (de vaartuigen HA31, TH10, WR40 en ST24 worden in dat verband door de aanvragers genoemd). Een eventuele uitbreiding met additionele vaartuigen voorzien van een pulstuig, deelnemend aan het betreffende wetenschappelijk onderzoek vereist een aanvulling op de aangeleverde PB en kan als bijlage toegevoegd worden aan een onderbouwd verzoek tot daadwerkelijke instemming met een wetenschappelijk onderzoeksprogramma. Ik verwijs in dat verband naar het specifiek hierop gericht vergunningvoorschrift. Hierin wordt uitgegaan van de situatie onder de eerdere Nb-wet vergunning; onder die toestemming is voor een vijftal vaartuigen een instemming gegeven om op experimentele, wetenschappelijk begeleidde basis, te pulsen in elk van de onderscheiden Natura 2000-gebieden. Enkel onderzoeksvisserij dus.

Omvang en uitvoering van de visserij

De garnalenvisserij wordt uitgeoefend door schepen waarvoor een zogenaamde GK of GV-vergunning (Garnalenvergunning Kustwateren en Garnalenvergunning Visserijzone) is verleend. De Nederlandse garnalenvloot bedraagt momenteel 215 schepen. Hiervan beschikken 89 vaartuigen over een GK-vergunning (87 GK-vergunningen voor de visserij met de boomkor, 2 GK-vergunningen enkel voor visserij met het borden-

net). Daarnaast beschikken 126 schepen over een GV vergunning. De 89 vaartuigen met een GK-vergunning hebben toegang tot de Waddenzee. In het beleid ten aanzien van de garnalenvisserij is vanuit mijn ministerie vastgelegd dat geen nieuwe vergunningen meer worden uitgegeven. Zij zijn echter wel overdraagbaar. In de aangeleverde PB is er dan ook van uitgegaan dat de omvang van de garnalenvloot in de komende jaren gelijk blijft.

Aan de bovengenoemde vergunningen zijn diverse technische voorschriften verbonden. Een aantal ervan worden tevens als voorschrift aan de onderhavige vergunning verbonden vanwege hun relevantie voor de relevante beschermde natuurwaarden.

In de PB is, op basis van informatie gegeneerd door het LEI, een overzicht opgenomen van het de visserij-spreiding (op basis van VMS-en VIRIS-data) in de onderscheiden Natura 2000-gebieden.

Gezien de relatief grote mate van verspreidingsverschillen in de garnalenvisserij over de afgelopen jaren in de betrokken Natura 2000-gebieden ben ik van mening dat het van belang is een actueel uitgangspunt te nemen, mede omdat in de PB wordt uitgegaan van actueel onderzoek welke mede ziet op de recente visserij-jaren.

In de PB zijn cijfers opgenomen (uitgedrukt in pk- en zeedagen) over de jaren 2014 en 2015. Nadere analyse en navraag bij het LEI heeft uitgewezen dat de door de NVWA in mijn opdracht uitgevoerde analyses een meer specifiek en accuraat beeld verschaffen. De LEI-cijfers zijn vermengd met registraties voor de boomkorvisserij op platvis en gaan uit van een andere maatvoering in relatie tot de registratie van de activiteit van 'daadwerkelijk vissen' dan aangehouden door de NVWA. De NVWA gaat uit van een specifiek op de garnalenvisserij gerichte maatvoering voor dit criterium (vissen: tussen de 0-3 knopen en enkel op de doelsoort garnaal). Ik heb daarom besloten de NVWA-cijfers leidend te maken als primair ijkpunt voor het kunnen monitoren van de spreiding en intensiteit van de visserijen over de diverse Natura 2000-gebieden. Ik heb daartoe, in een daarop gericht vergunningvoorschrift, het aantal visuren over het jaar 2015 van alle Nederlandse vergunninghouders van de nu expirerende Nb-wet vergunning in de relevante Natura 2000-gebieden genomen als monitoringsbasis voor het verloop van de opvolgende visserij-jaren in relatie tot de geldigheid van de reikwijdte van de PB.

Bij zeer aanzienlijke verschuivingen in spreiding en/of intensiteit kan dit aanleiding zijn om de vergunninghouders te verzoeken een aanvulling op de aangeleverde PB bij mij te laten indienen. Ik merk hierbij nadrukkelijk op dat de verspreiding en/of intensiteiten per Natura 2000-gebied over de jaren bezien, relatief veel kunnen 'bewegen'. Deze variatie is een kenmerk van de normale visserijpraktijk zoals die al decennia lang bestaat. Dat aspect neemt ik bij mijn bovenstaande afweging dan ook in ogenschouw.

Ik merk hierbij aanvullend nog op dat deze data ruimschoots vallen binnen de in de PB gehanteerde maat van 5,9 miljoen pk-dagen voor het geheel van beide vloten en betrokken Natura 2000-gebieden. Dat aantal heeft betrekking op een groter gebied dan enkel de betrokken Natura 2000-gebieden. Ik heb in het voorgenoemde voorschrift dan ook niet overgenomen maar, zoals in bovenstaande reeds gemeld, gekozen voor meer specifiek 'maatwerk' op basis van de data van de NVWA.

Het jaar 2015 is als ijkjaar gebruikt omdat dit jaar naar mijn mening voldoende representatief is voor de garnalenvisserij zoals zij onder de expirerende Nb-wet vergunning en de diverse gebiedsinperkingen is uitgevoerd. De volledige data over het jaar 2016 waren ten tijde van de afgifte van onderhavig vergunningbesluit nog niet beschikbaar. Uiteraard zullen ook die data beschouwd worden (in monitorende zin) en bij de monitoring van de opvolgende visserij-jaren betrokken worden.

Overigens merk ik op dat elk van de individuele vissers, vergunninghouder is; zij zullen, bij grote afwijkingen van het opgenomen beeld in visuren, als groep van totale vergunninghouders hier op worden aangesproken. De weergegeven aantallen visuren gelden voor de gehele groep van in 2015 actieve Nb-wet vergunninghouders. Dit beeld omvat derhalve ook de groep vissers die voornemens is nog een separate Nb-wet vergunning voor 2017 e.v. aan te vragen. Mijn monitoring zal derhalve uitgaan van het geheel van alle Nb-wet vergunninghouders voor de garnalenvisserij.

Passende Beoordeling (hierna: PB)

De PB uit december 2014 is door de aanvragers als basis gebruikt voor de nu door hen aangeleverde PB. Daarbij is gebruik gemaakt van de in de periode 2014-2016 nieuw verschenen relevante wetenschappelijke literatuur en enkele relevante eerder verschenen artikelen en rapporten. Met name wat betreft het aspect bodemberoering is waardevolle nieuwe informatie beschikbaar gekomen uit onderzoek met experimentele bevissing in zowel de Waddenzee (Glorius et al., 2015) als de Voordelta (Schellekens et al., 2014).

Effectanalyses

In de PB wordt een aantal effectcategorieën onderscheiden en per relevant Natura 2000-gebied besproken. Ik onderschrijf de juistheid en volledigheid daarvan. In het onderstaande zal ik nog kort specifiek ingaan op het meest actuele wetenschappelijk onderzoek en de samengevatte effectconclusies per Natura 2000-gebied. Voor het overige verwijs ik naar de inhoud van de PB.

Actueel wetenschappelijk onderzoek naar bodemberoering

In het kader van de opstelling van beheerplannen voor de Waddenzee en de Noordzeekustzone zijn door IMARES in samenwerking met ARCADIS 'nadere effect analyses' (hierna: NEA's) opgesteld. In de in dat kader geschreven 'voortoetsen' is geconcludeerd dat nadere studie naar mogelijke resteffecten op de doelrealisatie nodig is. In de NEA van het vergunde gebruik is t.a.v. de garnalenvisserij geconcludeerd dat sprake is van onduidelijke resteffecten van de garnalenvisserij op de verbeteropgaves voor H1110A en H1110B. Op het moment van de opstelling van de NEA's was echter het lopende onderzoek naar de discards en ontwikkeling van de bodemfauna nog niet afgerond. In de NEA wordt geconcludeerd dat uit de tussentijdse resultaten van dit lopende onderzoek naar voren komt dat geen wezenlijke effecten van garnalenvisserij konden worden aangetoond. Inmiddels zijn de resultaten van dit toen lopende onderzoek gepubliceerd (Glorius et al., 2015; Schellekens et al., 2014).

Op grond van de in de PB samengevatte resultaten van het ECOPLLOT onderzoek in de Waddenzee, het garnalenvisserij-experiment Voordelta en het Molenrak-onderzoek in de Waddenzee, is aan de orde of eventuele effecten op de bodemfauna die niet of in zeer beperkte mate statistisch aantoonbaar zijn vanwege de grote ruimtelijke en temporele dynamiek in de bodemfauna, beschouwd kunnen worden als significante effecten. In de aangeleverde PB is terecht aangegeven dat term 'significant' in deze PB niet

in zijn statistische betekenis maar in zijn kwalitatieve betekenis gebruikt wordt. Uit de wetenschappelijke literatuur komt naar voren dat de effecten van bodemvisserij in een dynamisch kustgebied relatief gering zijn ten opzichte van minder dynamische gebieden. Zelfs van de veel zwaardere boomkorvisserij wordt in dynamische gebieden weinig schadelijke effecten verwacht onder de huidige omstandigheden. Uit het in de PB beschreven BACI-experiment in 6 gebieden en uit het Voordelta-experiment komt dan ook naar voren dat er geen of nauwelijks effecten op de bodemfauna zijn waar te nemen. Hierbij maakt men het voorbehoud dat de beviste gebieden al lang worden bevist en dat veranderingen mogelijk in het verleden zijn opgetreden maar dat er nu sprake is van een evenwichtssituatie waarbij voortdurende visserij geen extra impact meer heeft op het systeem. Uit het Molenrak-experiment komt naar voren dat men in een aantal gevallen wel een effect waarneemt maar in vergelijkbare gevallen (of zelfs bij hogere visserij-intensiteit) weer niet.

Alles overziend komt naar voren dat uit geen enkel van de uitgevoerde experimenten is gebleken dat soorten na bevissing zijn verdwenen. Er worden soms verschuivingen in de samenstelling waargenomen, maar deze verschuivingen zijn veel kleiner dan de verschuivingen die men in de tijd waarneemt en ook veel kleiner dan de verschillen die men tussen gebieden waarneemt.

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat garnalenvisserij onder de huidige omstandigheden op sommige plaatsen op bepaalde momenten wel een korte termijn-effect op de bodemfauna kan hebben en dat dit effect tijdelijk is waar te nemen. Waar en wanneer dit zo is, is zoals Schellekens et al. (2014) stellen, niet te voorspellen.

Het effect van een voortdurend intensieve visserij op bepaalde minder dynamische plaatsen zou wel kunnen zijn dat bepaalde soorten daar in lagere dichtheden voorkomen, zolang de regelmatige verstoring voortduurt. Visserij in minder dynamische gebieden leidt mogelijk tot een verschuiving in het bodemleven richting de bodemfauna van een meer dynamisch gebied (van Denderen, 2014). Dit wil echter niet zeggen dat de verschuiving altijd zal gaan richting meer langlevende soorten. Uit het Molenrakonderzoek is namelijk naar voren gekomen dat een relatief langlevende schelpdiersoort als ensis mogelijk kan profiteren van de door de visserij toegevoegde dynamiek.

Ik onderschrijf de stellingname dat effecten die vanwege de grote natuurlijke variabiliteit niet of maar korte tijd waarneembaar zijn, niet beschouwd kunnen worden als wezenlijke effecten op de natuurlijke kenmerken van een gebied en dus ook niet als significante effecten in de zin van artikel 19 lid f van de Nb-wet.

Mosselbanken (als onderdeel van H110, H1130, H1140 en H1160)

Mosselbanken komen met name voor in het litoraal en het sublitoraal van de Waddenzee. De bevissing van litorale mosselbanken in de Waddenzee is verboden. Vissers dienen een afstand van 40 meter aan te houden. Daarnaast wordt in het litoraal van de Waddenzee nauwelijks gevestigd. Geconcludeerd kan dan ook worden dat de garnalenvisserij op litorale mosselbanken als onderdeel van H1140 geen effect heeft.

In de Oosterschelde (H1160) waren in het verleden ook mosselbanken op de platen aanwezig. De afgelopen jaren komen droogvallende mosselbanken, mede door de voortwoekerende Japanse oester (Brummelhuis, 2011) en de verplaatsing van mosselpercelen naar het sublitoraal in de Oosterschelde, nauwelijks nog voor. Daarnaast vindt

de garnalenvisserij in de Oosterschelde uitsluitend in het sublitoraal plaats. Op litorale mosselbanken in H1160 heeft de garnalenvisserij dus geen effect.

Bij tijd en wijle worden mosselzaadbanken aangetroffen in het sublitoraal van de Voor-delta. Deze zaadbanken zijn als gevolg van natuurlijke omstandigheden meestal geen lang leven beschoren (Rijnsdorp, 2006). Stabiele sublitorale mosselbanken komen ook in de Noordzeekustzone niet voor. Ten aanzien van Habitatype H1110B geldt dan ook dat biogene structuren niet zijn aangemerkt als kenmerk van een goede structuur en functie.

In de PB wordt geconcludeerd dat garnalenvissers sublitorale gebieden met mosselzaad en mosselen zullen mijden en dat bij een eventuele bevissing de sterfte van mosselen door bevissing slechts een beperkt deel van de aanwezige mosselen zal betreffen (waarvan ook de natuurlijke sterfte zeer hoog is). Het is daarmee zeer onwaarschijnlijk dat de garnalenvisserij een significante invloed heeft op (de ontwikkeling van) mosselbanken (verschillende stadia van ontwikkeling) als natuurlijk kenmerk van H1110A.

De eindconclusie kan daarmee zijn dat het buiten redelijke twijfel vaststaat dat garnalenvisserij geen significante effecten heeft op mosselbanken als natuurlijk kenmerk van de onderhavige Natura 2000 gebieden.

Zeegras

De garnalenvisserij wordt in geen van de in de PB aangehaalde artikelen genoemd als mogelijke oorzaak van de afname van zeegras in de Waddenzee. De conclusie is dat zeegras momenteel (vrijwel) uitsluitend voorkomt in het litoraal van de Waddenzee. Dit geldt ook voor de Oosterschelde en Westerschelde.

Bodemdieren en vissen

In de PB is gesteld dat effecten van de door de vangst en bijvangst veroorzaakte sterfte van garnalen en bijgevangen vissen en bodemdieren op de kwaliteit van habitattypen, habitatoorten vissen en de voedselvoorraad voor visetende vogels en zeezoogdieren niet bij voorbaat zijn uit te sluiten. Voor wat betreft de kwaliteit van habitattypen gaat het om effecten op het voorkomen van typische soorten en overige kenmerken van een goede structuur en functie (samenstelling bodemfauna, kinderkamerfunctie voor vis). Ten aanzien van de relevante beschermde vissoorten gaat het om effecten op de instandhoudingsdoelstelling voor deze soorten. Voor visetende vogels en zeezoogdieren geldt dat zij indirect via een effect op hun voedselaanbod negatief zouden kunnen worden beïnvloed.

Voor wat betreft het formaat van opgevisste garnalen, de maaswijdte en vangstsorteerapparaat gelden de daarop gerichte bepalingen op grond van de (Europese) visserijwet- en regelgeving.

Voor het vissen op garnalen wordt een fijnmazig net (maaswijdte ≥ 20 mm) gebruikt. Als gevolg hiervan bestaat afhankelijk van het seizoen een groter of kleiner deel van de bijvangst uit ondermaatse platvis. Daarnaast wordt ook jonge haring, wijting en kabeljauw bijgevangen.

Bijvangsten in de garnalenvisserij kunnen gedeeltelijk voorkomen worden door het gebruik van een zeeflap. Het gebruik van de zeeflap door Nederlandse garnalenschepen is met ingang van 1 januari 2013 verplicht gesteld gedurende het gehele jaar. De

brievenbus kan een alternatief zijn voor de zeeflap in periodes waarin deze dichtslibt door algen en wieren.

Beschermde vissoorten

Aangezien het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling voor de fint volledig afhangt van verbeteringen van de verbindingen met paaigebieden en eventuele verbeteringen in de geschiktheid als paaigebied van deze paaigebieden staat buiten redelijke twijfel vast dat de garnalenvisserij het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen voor de fint niet in de weg staat.

Aangezien het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling voor de rivierprik, zeeprik en elft volledig afhangt van verbeteringen van de verbindingen met paaigebieden en eventuele verbeteringen in de geschiktheid als paaigebied van deze paaigebieden staat buiten redelijke twijfel vast dat de garnalenvisserij het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen voor de rivierprik en de zeeprik niet in de weg staat.

Voedselvoorraad vogels

Een indirect effect van bodemberoering door garnalenvisserij op vogels is denkbaar indien de voedselvoorraad zou worden aangetast. In de PB is voldoende beargumentteerd dat indirecte (voedselketen)effecten van bodemberoering door de garnalenvisserij op visetende vogels zijn uit te sluiten. Een effect op schelpdiervoorraden is wel denkbaar indien schelpdieren door bodemberoering worden beschadigd of gedood.

De garnalenvisserij zou effecten kunnen hebben voor visetende vogels (aalscholver, fuut, sterns, meeuwen, zaagbekken, roodkeelduiker) indien het voedselaanbod door de bijvangst van (kleine) vissen significant wordt verlaagd. Het effect van de bijvangsten op de populaties van deze soorten wordt (nader onderbouwd in de PB) echter gering geacht. Bij het overboord zetten van bijvangst worden deze voornamelijk gegeten door meeuwen, visdief en grote stern en zijn daardoor van (positieve) invloed op groei en instandhouding van deze populaties. Een effect van de garnalenvisserij via de aantasting van de voedselvoorraad van deze soorten wordt daarom niet aannemelijk geacht.

Schelpdieretende zee-eenden (eidereenden, zwarte zee-eenden en toppereenden) foerageren op spisula en ensis. Beide soorten schelpdieren worden in de garnalenvisserij nauwelijks bijgevangen, aangezien deze soorten ingegraven leven en het garnalennet niet door maar over de bodem gaat en deze slechts licht beroert. Zowel spisula als ensis kennen een zeer ruime verspreiding in de Nederlandse kustwateren. Met name het bestand van ensis is de afgelopen jaren enorm. De omvang van de populaties van deze schelpdieren wordt met name bepaald door het succes van de broedval. Het effect van garnalenvisserij op deze populaties wordt door Jongbloed ingeschat als waarschijnlijk klein.

In dit verband merk ik wel op dat het vanuit de te bereiken instandhoudingsdoelstelling voor de zwarte zee-eend het desalniettemin, vanuit het voorzorgsbeginsel en het nog niet bereikte doel qua draagkracht, noodzakelijk kan zijn om middels een daarop gerichte toegangsbeperking binnen de betrokken Natura 2000-gebieden, extra rust en bereikbaarheid van voedsel voor deze soort te realiseren. Ik ga daar verderop in deze overwegingen nader op in.

Voedselvoorraad zeezoogdieren

De garnalenvisserij zou een effect kunnen hebben op de voedselvoorraad van zeehonden en bruinvissen als gevolg van de sterfte van bodemdieren of het wegvangen van vissen. Zoals echter al in het voorgaande is gesteld heeft de garnalenvisserij slechts een gering effect op de populaties van vissen.

De conclusie kan dan ook worden getrokken dat de garnalenvisserij geen significante effecten heeft op de voedselvoorraad van zeezoogdieren. Aangezien zeehonden en bruinvissen zich bij het foerageren over zeer grote afstanden verplaatsen kan worden uitgesloten dat garnalenvisserij een waarneembaar effect op het voedselaanbod van zeezoogdieren heeft.

Visuele verstoring

Vogels en zeehonden worden verstoord als deze dieren te dicht worden genaderd. Dit kan gebeuren als gevolg van visuele verstoring, maar ook door geluid boven water. Omdat deze twee variabelen sterk gecorreleerd zijn, worden ze niet apart behandeld en wordt alleen gesproken over visuele verstoring. Het gaat hierbij om op de platen rustende gewone en grijze zeehonden alsmede de op het open water foeragerende en rustende soorten, waaronder zwarte zee-eend, eidereend, roodkeelduiker, aalscholver en mogelijk ook fuut. Soorten die op slikken foerageren (steltlopers e.d.) worden niet verstoord aangezien in de nabijheid van deze locaties niet wordt gevist.

Verstoring van zeehonden

Reeds bij de eerdere vergunningverlening op grond van de Nb-wet is erkend dat van een garnalenvaartuig dat rustig aan het vissen is, geen dreiging voor zeehonden uitgaat. Het is zeer onwaarschijnlijk dat de verstoring van zeehonden een significant effect heeft op de populaties.

Verstoring van foeragerende zeehonden door garnalenvisserij is een niet te verwachten effect. De zeehond kan een garnalenvaartuig gemakkelijk ontwijken. Verstoring van rustende of zogende zeehonden is wel mogelijk; indien zeehonden te vaak verstoord worden zou dit nadelige effecten kunnen hebben op hun conditie. Voorkoming van verstoring is in het bijzonder van belang in de periode dat zeehonden jongen hebben. Veelvuldige verstoring zou ertoe kunnen leiden dat jongen onvoldoende gezoogd worden. De reactieafstand van zeehonden voor verstoring hangt samen met het type verstoringbron en de locatie van een verstoringbron ten opzichte van de zeehonden. Het verstorend effect van beroepsscheepvaart op zeehonden die op zandplaten rusten, kan doorwerken tot een afstand van 200-300 m. De effecten van de garnalenvisserij zijn echter gering omdat geluid en beweging relatief regelmatig zijn zodat zeehonden hieraan wennen.

Zowel in de Waddenzee als in de Oosterschelde zijn voorts ter voorkoming van de verstoring van (zogende) zeehonden jaarlijks bepaalde gebieden middels een TBB afgesloten voor betreding en doorvaart. Het is garnalenvissers in de zones benoemd in het TBB Waddenzee echter toegestaan om het gehele jaar in deze gebieden te vissen. Voor deze vissers is een uitzondering gemaakt omdat ervan wordt uitgegaan dat zeehonden gewend zijn aan de regelmatig verschijnende, langzaam varende garnalenvaartuigen waarvan geen dreiging uitgaat. Binnen de gebieden benoemd in dit TBB gelden de specifieke vergunningvoorschriften wanneer langs een groep rustende en/of zogende zeehonden wordt gevaren.

Verstoring van vogels

Zowel de eidereend als de zwarte zee-eend kennen een zeer groot verspreidingsgebied en deze soorten zullen zich met name concentreren op locaties met een hoger voedselaanbod zoals schelpdierbanken. Er is volgens de stellingen in de PB geen specifieke overlap tussen schelpdiervisserij en concentraties vogels. Tevens is in de nu nog vigerende Nb-wet vergunning voor deze visserij als voorschrift vastgelegd dat grote groepen vogels binnen de betrokken Natura 2000-gebieden niet mogen worden verstoord. Gelet op het grote verspreidingsgebied van op zee voorkomende vogelsoorten en het geringe oppervlak dat hiervan op een bepaald moment wordt verstoord door garnalenschepen, is het niet te verwachten dat de garnalenvisserij grote effecten heeft op de draagkracht van Natura 2000 gebieden. Hierbij merk ik wel op dat het vanuit de relevante instandhoudingsdoelstellingen in relatie tot de resteffecten van deze verstoring noodzakelijk kan zijn om specifieke voorkomens van de zwarte zee-eend en secundair de eidereend, additioneel te beschermen vanwege met name de slechte staat van instandhouding van de zwart zee-eend. Waar relevant is/zal dit middels een TBB gereguleerd worden.

Toxische stoffen

Emissies van toxische stoffen hebben betrekking op het uitloggen van op de scheepsromp toegepaste verfproducten (antifouling). Van biocidevrije antifouling zijn geen effecten op de waterkwaliteit te verwachten, zo blijkt uit de relevante literatuur. Van de overige antifouling zou alleen van de uitloging van koper een effect kunnen worden verwacht. Uit de aangehaalde berekeningen blijkt evenwel dat het om zulke kleine hoeveelheden gaat dat effecten op de kwaliteit van habitattypen of soorten kunnen worden uitgesloten. Ten opzichte van de achtergrondconcentratie is dit namelijk slechts een verwaarloosbare verhoging. Bovendien treedt, als gevolg van de getijbeweging en het netto noordwaarts gerichte transport, continue verversing van het zeewater op waardoor het koper niet lokaal in organismen of in de bodem kan ophopen.

Emissies

Eventuele effecten van verbrandingsstoffen van de vaartuigen op de waterkwaliteit betreffen de uitstoot naar de lucht en vervolgens depositie van stikstof- en zwaveloxiden. Extra nutriënten kunnen in het watersysteem een effect hebben op de algenproductie en daarmee op de kwaliteit van habitattypen. Uit de in de PB weergegeven indicatieve berekeningen kan echter worden afgeleid dat de door de emissies van NOx en zwavelverbindingen optredende concentratieverhogingen dermate gering zijn dat effecten op de kwaliteit van habitattypen of op beschermde soorten kunnen worden uitgesloten.

De maximale verhoging van de stikstof- en zwavelconcentraties in het water als gevolg van de verbranding en uitstoot van stikstof- en zwaveloxiden van één Eurokotter is berekend door Heinis (2010) op basis van specifieke, in de PB genoemde, gegevens. Uit die berekening (en gezien van uit de in de kustwateren aanwezige achtergrondconcentraties) gaat het slechts om een verwaarloosbare tijdelijke verhoging. Als gevolg van de netto noordwaarts gerichte getijdestroming vindt voortdurend verversing van het zeewater plaats, waardoor de nutriënten zich uiteindelijk over een nog veel grotere oppervlakte verspreiden.

Voor de berekening van de effecten van stikstof op de instandhoudingsdoelen is met ingang van 1 juli 2015 de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. In deze regeling is de Aerius Calculator 2015 versie december 2015 als rekeninstru-

ment aangewezen om de hoogte van de extra stikstofemissie en -depositie te bepalen wanneer sprake is van wijziging of uitbreiding van de activiteit. Er behoeft alleen voor de toename van de stikstofdepositie die het gevolg is van de uitbreiding of wijziging van de activiteit ten opzichte van de feitelijke stikstofdepositie die de activiteit veroorzaakte voor de inwerkingtreding van het PAS-programma een beroep te worden gedaan op de ontwikkelingsruimte die op grond van het programma beschikbaar is, althans als de grenswaarde wordt overschreden. Voor de voor 1 januari 2015 veroorzaakte feitelijke depositie wordt geen ontwikkelingsruimte toegedeeld, want deze feitelijke depositie maakt immers onderdeel uit van de achtergronddepositie waarmee AERIUS heeft gerekend en die is meegenomen in de PB die ten grondslag ligt aan het programma. Derhalve kan bij de toestemmingverlening voor de stikstofdepositie die het betrokken bedrijf veroorzaakte voor de inwerkingtreding van het programma worden verwezen naar de PB van het programma.

In het onderhavige geval van de garnalenvisserij kan geconcludeerd worden dat het gaat om een voortzetting van een reeds lang bestaande activiteit. De uitstoot van stikstof door de garnalenvisserij is meegenomen in de PB van het PAS-programma en maakt daarmee onderdeel uit van de achtergronddepositie. Hoewel de inzet in de garnalenvisserij van jaar tot jaar kan variëren, is de huidige inzet ten opzichte van situatie zoals deze bestond bij de invoering van het PAS-programma niet toegenomen. Daarbij kan nog worden opgemerkt dat de fluctuaties in het aantal pk-dagen vooral samenhangen met het feit dat binnen de vloot van vaartuigen < 300 pk afhankelijk van de vangsten en de visprijzen wordt overgeschakeld van de garnalenvisserij naar de visvisserij en vice versa. Dat betekent dat indien de inzet in de garnalenvisserij toeneemt de inzet in de visvisserij afneemt. De totale (gezamenlijke) hoeveelheid stikstof emissies van de vloot neemt dan dus niet toe. Nu de emissies van de garnalenvisserij deel uitmaken van de achtergronddepositie is een berekening met de AERIUS calculator niet nodig. Tevens kan een dergelijke berekening achterwege blijven aangezien geen sprake is van een toename of wijziging van de activiteit.

Natuurmonument-waarden

Ten aanzien van de diverse flora en fauna zoals benoemd in de aanwijzingsbesluiten van de betrokken natuurmonumenten merk ik het volgende op. Deze waarden vallen voor een zeer groot deel binnen de beoordeling van de effecten in relatie tot de betrokken Natura 2000-gebieden. Naar mijn mening voorziet de voorgaande PB ook in een toetsing die gelding heeft voor de kenmerken en waarden van de betrokken natuurmonumenten.

In aanvulling op bovenstaande merk ik nog op dat de beschermde natuurmonumenten Waddensee, Dollard, Schorren van de Eendracht/Vlakte van Kerken, Markiezaatsmeer-Zuid, Oosterschelde Buitendijks en het Verdrongen Land van Saefthinghe zich, naast de aanwezigheid van diverse flora en fauna, ook kenmerken door het weidse, open karakter van het gebied en de hierbinnen heersende rust (en voor wat betreft de Waddensee ook duisternis). In potentie kunnen deze specifieke kenmerken door de uitvoering van de garnalenvisserij beïnvloed worden. Dit wordt met name bepaald door de fysieke aanwezigheid van schepen en de activiteiten aan dek.

Rust

Gesteld kan worden dat het aspect van rust als gevolg van de fysieke aanwezigheid van de visserijvaartuigen samenhangt met de periode en intensiteit van de bevissing.

Deze is echter niet van een dusdanige invloed op het aspect van rust, dat hierin een reden gevonden moet worden om de gevraagde vergunning te weigeren.

Landschap

Er kan sprake zijn van enige ruimtelijke verstoring wegens de aanwezigheid van de visserijvaartuigen. De aanwezigheid van vaartuigen is evenwel een normaal verschijnsel in de betrokken gebieden. De voorgenomen bevissing heeft naar mijn mening, naar de aard van de aangevraagde activiteit, dan ook geen invloed op de waarborging van het kenmerkende weidse, open en ongeschonden karakter van het landschap.

Duisternis

Duisternis is een tevens te beschermen waarde van het beschermd gebied 'Waddenzee'. De voorgenomen visserij brengt, voor zover zij niet bij daglicht worden uitgevoerd, enige extra verlichting met zich mee. Deze verlichting zal echter zeer plaatselijk (alleen op die plaatsen waar op dat moment daadwerkelijk gevist wordt) en tijdelijk zijn. Ik concludeer dan ook dat er geen zodanige aantasting van de duisternis te verwachten is dat op grond daarvan de vergunning niet verleend zou kunnen worden.

CUMULATIE

Op basis van artikel 19f van de Nb-wet 1998 dient bij vergunningverlening voor projecten of plannen een beoordeling plaats te vinden van de cumulatieve effecten indien deze projecten of plannen, afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen, significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied.

Ik heb hierboven reeds geconcludeerd dat de uitvoering van de voorgenomen activiteiten zelfstandig beschouwd, niet kan leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de betreffende Natura 2000-gebieden of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor de betreffende gebieden zijn aangewezen.

Ik verwijs in deze verder naar de uitgebreide analyses in de PB; ik onderschrijf de volledigheid en juistheid ervan. Op twee activiteiten ga ik het onderstaande nader in.

Mosselvisserij

Ten aanzien van de kweek op kweekpercelen geldt dat deze activiteit kan worden aangemerkt als een reeds bestaande activiteit waarvoor geen Nbw-vergunning noodzakelijk is. De effecten van deze activiteit kunnen geacht worden in de omgeving te zijn verdisconteerd. De effecten van de kweek van mosselen op kweekpercelen zijn derhalve buiten de aangeleverde cumulatietoets gebleven.

Voor de mosselzaadvisserij is op dit moment een meerjarige Nb-wet vergunning van kracht. Voor zowel de voorjaars- als najaarsvisserij wordt daarbij telkens een separate toestemming gegeven voor het specifieke visplan per voor- en/of najaarsmosselvisserij.

In de PB is aangegeven dat garnalenvissers gebieden met mosselen mijden vanwege het risico dat het net vastloopt of wordt beschadigd en de vangst wordt vervuild met mosselen. Alleen al om deze reden kan er feitelijk geen sprake kan zijn van samenloop van effect vanuit het aspect van bodemberoering. Daaraan kan nog worden toegevoegd dat er momenteel sprake is van een transitie van mosselzaadvisserij van de

bodem naar de invang van mosselzaad met MZI installaties. Deze transitie is gericht op de verbeteropgave van habitattype H1110A in de Waddenzee.

Voor wat betreft bijvangst geldt dat de bijvangst van vis tijdens de mosselvisserij minimaal is. Door de lage snelheid waarmee de mosselkor over de bodem wordt voortgetrokken kan deze door vissen gemakkelijk worden ontweken. De maaswijdte van de kor is ca. 8 cm, waardoor kleine vissen, maar ook kleine krabben en garnalen die toch in de kor terecht zijn gekomen nog door het net kunnen ontsnappen. Een direct effect van de mosselvisserij op de visstand of het voedselaanbod voor visetende vogels is daarmee uitgesloten. Van een cumulatief effect met garnalenvisserij kan in dit kader dus geen sprake zijn.

Wat betreft mogelijke effecten door verstoring van de relevante beschermde soorten (vogels en zeehonden) is van belang dat voor vogels en zeehonden voor wat betreft een langzaam varend vissersvaartuig geen bedreiging uitgaat. Vaak zoeken vogels en zeehonden zelf de nabijheid van een vissersvaartuig op vanwege de mogelijkheid om daar voedsel te bemachtigen. Voor zover vissersvaartuigen droogvallende platen naderen waar vogels foerageren of zeehonden rusten/zogen, is wat vogels betreft zeker geen cumulatief effect te verwachten. Wat de mogelijke verstoring van zeehonden betreft is van belang dat in zowel de Nbwet-vergunning voor de garnalenvisserij als die voor de mosselvisserij er voorwaarden zijn gesteld die gericht zijn op minimalisering van deze verstoring. Gelet op het weinig versturende karakter van vissersvaartuigen en de getroffen maatregelen is het daarom zeker dat geen sprake zal kunnen zijn van een cumulatief negatief effect op zeehonden.

Spisulavisserij en ensisvisserij

In relatie tot de handkokkel-, spisula- en ensisvisserij ben ik van mening dat wel dege-lijkelijk enige fysieke overlap aanwezig kan zijn met de spisula- en ensisvisserij. De spisulavisserij vindt momenteel evenwel niet plaats binnen de relevante Natura 2000 gebieden en de ensisvisserij is zeer beperkt van omvang en sorteert, met in acht name van de gestelde vergunningvoorschriften, geen significante effecten op de relevante instandhoudingsdoelen. De overlap in garnalenvisserij en ensisvisserij, welke enkel op grote exemplaren vist, beslaat ruimtelijk een kleine oppervlakte waardoor, ook cumula-atief, op voorhand kan worden uitgesloten dat er wezenlijke aantasting van de instand- houdingsdoelen zal optreden.

Zandsuppleties

Op 12 augustus 2013 is in het kader van de Ontgrondingenwet een vergunning ver- leend voor het tot en met 31 december 2017 winnen van maximaal 60 miljoen m³ zeezand ten behoeve van suppleties langs de gehele Nederlandse Noordzeekust. Dit betekent dat kustsuppleties in de vergunningperiode van de garnalenvisserij plaats zullen vinden. Zandsuppleties moeten dus worden meegenomen in de cumulatietoets.

Door, of in opdracht van, Rijkswaterstaat wordt jaarlijks gemiddeld 12 miljoen m³ zand gesuppleerd om kusterosie tegen te gaan. Tegenwoordig wordt het grootste deel van dit zand aangebracht op de onderwateroever. Daarnaast wordt soms een deel van dit zand aangebracht op het strand door middel van strandsuppleties. De belangrijkste gevolgen van zandsuppleties zijn de bedekking van bodemdieren die op het strand en op en in de onderwaterbodem aanwezig zijn, met als gevolg de mogelijke vermindering van het voedselaanbod voor vogels en zeezoogdieren en de verstoring van vogels en zeezoogdieren.

De bedekking van bodemdieren op het strand en de gevolgen hiervan voor vogels die op het strand broeden of foerageren kan in deze cumulatie-analyse buiten beschouwing blijven, omdat garnalenvisserij geen vergelijkbare gevolgen heeft.

De bedekking van de onderwaterbodem leidt tot sterfte van bodemdieren in het gebied waar de suppletie plaatsvindt. Daarnaast kan vis tijdens en na een suppletie verdreven worden. In de in de PB aangehaalde rapportage wordt, op basis van de daarin berekende percentages, gesteld dat het zeer onwaarschijnlijk is dat zwarte zee-eenden de afgelopen jaren effecten hebben ondervonden van bedekking van hun voedsel. Voor eidereenden (die minder aangewezen zijn op spisulabanken) komt men tot een overeenkomstige conclusie.

De rapportage berekent ook de oppervlakte die verstoord wordt door vaarbewegingen. Men komt voor de Noordzeekustzone en de Voordelta op een permanent verstoord oppervlak van 0,9 en 0,1 %. De zwarte zee-eend is gevoelig voor verstoring door schepen; uit de relevante wetenschappelijke literatuur blijkt deze soort echter ook zeer mobiel, zeker in reactie op verstoring. Geconcludeerd wordt dat effecten door verstoring, gezien het kleine oppervlak dat wordt verstoord en de grote 'natuurlijke mobiliteit' van de zwarte zee-eend, uiteindelijk leidend tot populatie-effecten, verwaarloosbaar moeten worden geacht.

In dit verband merk ik wel op dat het vanuit de te bereiken instandhoudingsdoelstelling voor de zwarte zee-eend het desalniettemin, vanuit het voorzorgsbeginsel en het nog niet bereikte doel qua draagkracht, noodzakelijk kan zijn om middels een daarop gerichte toegangsbeperking binnen de betrokken Natura 2000-gebieden, extra rust en bereikbaarheid van voedsel voor deze soort te realiseren.

Van cumulatieve gevolgen van garnalenvisserij en zandsuppleties voor het voedselaanbod van schelpdieretende vogels als zwarte zee-eenden en eidereenden is dan ook geen sprake, aangezien zoals hierboven al opgemerkt, het garnalenvisttuig nauwelijks gevolgen heeft voor schelpen die in de bodem zijn ingegraven.

BESPREKING VAN DE INSPRAAK

Naar aanleiding van deze aanvraag zijn, op grond van artikel 44, lid 3, van de Nb-wet 1998, de provincies Fryslân, Groningen, Noord-Holland, Zeeland en Zuid-Holland, de gemeenten Texel, Hollands Kroon, Den Helder, Súdwest-Fryslân, het Bildt, Harlingen, Franekeradeel, Ferwerderadiel, Dongeradeel, De Marne, Eemsmond, Ameland, Schiermonnikoog, Delfzijl, Oldambt, Terschelling, Vlieland, Schagen, Noord-Beveland, Schouwen Duiveland, Tholen, Reimerswaal, Goes, Kapelle, Veere, Goeree-Overflakkee, Westvoorne, Rotterdam, Hellevoetssluis, Sluis, Terneuzen, Hulst, Borsele en Vlissingen in de gelegenheid gesteld over deze aanvraag hun advies kenbaar te maken.

Ingevolge artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht zijn RWS, SBB regio Noord, Nationaal Park Schiermonnikoog, Stichting Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten, Waddenvereniging, Vogelbescherming Nederland, Stichting WAD, Greenpeace, de Faunabescherming, Zeeuwse Milieufederatie, Nationaal Park Oosterschelde, Zuidhollandse Milieufederatie, Stichting Noordzee, het Zuidhollands Landschap en de Stichting Duurzame Garnalenvisserij in de gelegenheid gesteld tot het indienen van een zienswijze betreffende de onderhavige aanvraag.

Hierna volgt een weergave van de ontvangen zienswijzen. Daar waar opmerkingen en suggesties niet reeds hiervoor aan de orde zijn geweest of niet binnen mijn inhoudelijke overwegingen reeds aan deze inspraak volledig tegemoet is gekomen, volgt mijn reactie (cursief weergegeven).

Provincies Groningen & Fryslân (hierna: de provincies)

De provincies zijn, naast de Staatssecretaris van EZ, mede-opdrachtgever voor VIS-WAD om een ontwikkeling en herstel van de Waddenzeenatuur in balans met een economisch en ecologisch duurzame (en dus vitale) visserij te bewerkstelligen. De provincies zijn van mening dat de aanvraag past binnen de gestelde kaders. Om een duidelijke en vertrouwenwekkende basis te leggen voor transitiemaatregelen achten de provincies het gewenst dat de te verlenen vergunning conform aanvraag, voor een periode van zes jaar wordt verstrekt. Dat biedt meerjarige zekerheid voor de individuele visserij-ondernemer. Dat is belangrijk als voorwaarde om te investeren. Dit geldt niet in het minst voor het kunnen verkrijgen van particuliere (c.q. bancaire) financiering voor investeringen. De provincies kunnen de conclusies van de PB onderschrijven en zijn van mening dat de gevraagde vergunning voor een termijn van zes jaar afgegeven kan worden onder voorwaarden die verstoring en verslechtering van de betrokken Natura 2000-gebieden tot een minimum beperken.

De onderhavige vergunning wordt in lijn met bovenstaande uitgangspunten verleend. Een verdere reactie is daarmee niet noodzakelijk.

Gemeente Schouwen-Duiveland (hierna: de gemeente)

De gemeente heeft geen bezwaar tegen afgifte van de vergunning onder de voorwaarde dat de activiteiten worden uitgevoerd zoals beschreven in de PB.

Gemeente Den Helder

De gemeente Den Helder geeft aan geen bezwaar te hebben tegen afgifte van de gevraagde vergunning.

De Stichting Duurzame Garnalenvisserij (hierna: SDG)

SDG begrijpt niet waarom de betreffende P.O.'s, onder de dekmantel van onderzoek, steeds maar weer proberen om de groep eurokotters (300 pk en meer) ook te willen laten garnalenspulsen in Natura 2000-gebied. SDG acht het reeds gebleken dat het met vier pulsschepen, toezicht en handhaving al veel te wensen overlaat. De stichting is er dan ook van overtuigd dat met twintig schepen dit onmogelijk wordt en dit dezelfde weg opgaat als de 300 pk-controle. SDG is van mening dat er, gezien de in de PB beschreven vergrootte vangstefficiëntie en het effect van een pulsveld op organismen in een Natura 2000-gebied met de daarbij ingebouwde voorzorgprincipes, ruimte is om met maximaal 2 schepen een onderzoeksprogramma van 52 visweken op te zetten. De stichting vindt het belangrijk dat de betrokken vissers eerst maar eens laten zien dat zij zich aan hun verplichtingen kunnen houden. Er is de afgelopen jaren weinig of niks onderzocht, er is alleen maar commercieel gevestigd met de garnalenspuls door deze schepen. Het liefst zou de stichting zien dat er maar met één schip wordt gevestigd en dat hier ook alle middelen worden ingezet om zo snel mogelijk tot resultaat te komen. Ook moet er met Duitsland en België worden samengewerkt, hier wordt ook met de garnalenspuls geëxperimenteerd. Dat het NIOZ nu een poweranalyse moet uitvoeren, vindt de stichting volledig overbodig. Dan zijn er al drie(dure) instituten met de garnalenspuls bezig. SDG vindt dan ook niet dat het VIBEG-geld hiervoor gebruikt mag worden. De getroffen vissers zouden het geld liever gebruikt zien voor sanering ten behoeve van

zone II. SDG zal dan ook alle middelen gebruiken om het verhogen van het aantal garnalenpulsontheffingen in N2000 tegen te gaan.

Ik merk op dat voor wat betreft de eventuele onderzoeksmatige pulsvisserij binnen de relevante Natura 2000-gebieden een strikte inkadering door mij in de voorliggende vergunning wordt gehanteerd. Er geldt een maximum van vijf deelnemers. Dit plafond vloeit voort uit de scope van de aangeleverde PB. Bij het inzetten van meer dan vijf vaartuigen dient door het onderzoeksinstituut een aanvulling op de vigerende Passende Beoordeling te worden aangeleverd bij het voorgenoemd verzoek.

Vanuit de beleidskolom van mijn ministerie is het initiatief genomen tot de door de stichting genoemde poweranalyse. De uitkomsten daarvan zullen op korte termijn beschikbaar zijn en de grondslag bieden voor de vereisten welke vanuit de voorgenoemde beleidskolom aan een meerjarig onderzoekskader gesteld zullen worden.

Ik zal de aanbevelingen van de stichting aan de betrokken beleidsmedewerkers doorgeven.

SDG acht het niet meer verantwoord om zone II te sluiten. Met die sluiting wordt de vloot gedwongen in een veel kleiner gebied te vissen en dit is ten nadele van de natuur. Zone II zou moeten vervallen en moeten opgaan in zone III. De P.O.'s moeten dan besluiten wat en hoelang en met welk vistuig hierin gevist mag worden. Mocht zone II toch gesloten moeten worden dan zal een sanering onvermijdelijk zijn.

In dit verband merk ik op dat de betreffende zonering op zichzelf geen deel uitmaakt van de onderhavige besluitvorming. Eventuele suggesties over de begrenzing van de zones kunnen te zijner tijd ingebracht worden in een eventuele herziening van het desbetreffende vigerende TBB. SDG zal daarin geconsulteerd worden.

Met betrekking tot zone II is in het voorgenoemde TBB bepaald dat de garnalenvisserij in deze zone weer kan worden toegestaan via een Nb-wet vergunning indien resultaten uit het nog lopend onderzoek een conclusie onderbouwen dat deze visserij de ontwikkelingspotentie van het habitatype H1110B in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone niet nadelig zal of kan beïnvloeden. Een dergelijke onderbouwd verzoek is niet binnen de vergunningaanvraag gedaan. Het staat de aanvragers vrij gedurende looptijd van de onderhavige vergunning middels een deugdelijk onderbouwd wijzigingsverzoek op de onderhavige vergunning, de sluiting van zone II in relatie tot de garnalenvisserij, op te laten heffen.

SDG vindt dat de black box uitgerust had moeten worden met een PK-registratie. De stichting betreurt ten zeerste dat de P.O.'s hier zo snel overheen gestapt zijn. Nu al varen er schepen met een black box zonder PK-registratie. Volgens de stichting onderschrijft de Waddenvereniging deze mening. Ook vindt de stichting dat er onprofessioneel met bepaalde leveranciers om is gegaan die aangaven wel een black box te kunnen leveren met een PK-registratie. Niet alles is gelijk 100%.

Ik merk op dat een eventuele PK-registratie door de black box geen onderdeel uitmaakt van de onderhavige Nb-wet toetsing. Het motorvermogen wordt gereguleerd onder andere wet- en regelgeving.

De stichting begrijpt niet waarom buitenlandse schepen uit België en Duitsland hier wel in het weekend mogen vissen. Er wordt door de NVWA niet op gehandhaafd. Volgens de stichting mag er in het weekend in Nederlandse wateren niet op garnalen worden gevestigd met wat voor schip of vistuig dan ook.

Het weekendverbod vloeit niet voort uit de Nb-wet regulering. Zij vindt haar grondslag in artikel 22 van de Uitvoeringsregeling Visserij. Onderhavige Nb-wet kader heeft daarop geen betrekking.

Er dient ook gekeken te worden naar alternatieve tuigen, naast het pulstuig.

In dat verband merk ik op dat het de aanvragers vrij staat om voorstellen op dat vlak aan te dragen.

Waddenvereniging, Wereld Natuurfonds Nederland, Natuurmonumenten, Stichting De Noordzee, Vogelbescherming Nederland, Zeeuwse Milieufederatie, Stichting WAD, It Fryske Gea, Het Groninger Landschap en Landschap Noord-Holland (hierna: de natuurorganisaties)

De natuurorganisaties missen in de aanvraag de weerslag van de gesprekken die in het kader van VISWAD en VIBEG met de sector en het ministerie worden gevoerd met de bedoeling om tussen nu en 2020 te komen tot een substantiële vermindering van de visserij-inspanning en verhoging van de selectiviteit (vermindering van de bijvangst).

Voorstellen om de visserijdruk de komende jaren te verminderen en te komen tot een pakket van mitigerende maatregelen, waarover onder andere in VISWAD en VIBEG-verband wordt gesproken, worden niet gemist in de aanvraag. De natuurorganisaties gaan er van uit, dat door welomschreven mitigerende maatregelen waaronder de vermindering van de visserij-inspanning significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen mogelijk kunnen worden voorkomen, terwijl tegelijkertijd een economisch bestendige visserijsector wordt ontwikkeld.

Die mitigatie en vermindering van de visserijdruk moeten plaatsvinden door een combinatie van het blijvend sluiten van zorgvuldig gekozen, grote aaneengesloten gebieden, verhogen van de selectiviteit (vergroting maaswijdte, combineren van zeeflap en brievenbus), een reductie van de visinspanning (in visuren / zeedagen / pk dagen) en tot slot een sluitend systeem van toezicht en handhaving. Indien vermindering van de visserijdruk en andere mitigerende maatregelen niet aan deze vergunning kunnen of zullen worden verbonden, zijn de natuurorganisaties de opvatting toegedaan dat de vergunning niet verleend kan worden.

In dit verband merk ik op dat ik enkel de vergunningaanvraag toets. Met daarbij ook, waar aan de orde, een toetsing aan specifiek vigerend beleid.

Ik constateer dat op enkele punten de aanvragers bepaalde zaken uit bovengenoemd bestuurlijke overleggen hebben verwoord en ten grondslag hebben gelegd aan hun aanvraag. Bijvoorbeeld de vrijwillige inperking van beschikbaar visgebied (de zogenoemde 6,5%-gebieden uit VISWAD). Het is uiteindelijk aan de aanvragers zelf om bepaalde bestuurlijke afspraken wel of niet mee te nemen in hun aanvraag.

De aangeleverde PB geeft mij geen aanleiding de door de natuurorganisaties genoemde maatregelen in de onderhavige vergunning op te nemen.

Gezien de ontwikkelingen die de natuurorganisaties in het kader van de uitvoering van VISWAD komende maanden verwachten, pleiten de natuurorganisaties er voor om de vergunning voor garnalenvisserij in de Waddenzee voor slechts één jaar te verlenen, zodat die resultaten in een volgende vergunning kunnen worden vastgelegd. Ook bij een vergunning voor één jaar kan er echter niet aan ontkomen worden dat in de vergunning stappen worden gezet ter vermindering van de visserijdruk en verhoging van de selectiviteit, in lijn met de afspraken in het VISWAD akkoord.

Zoals in het voorgaande gesteld, zie ik geen aanleiding om tot additionele maatregelen dan degene die nu door mij vastgelegd worden in de onderhavige vergunning, op te nemen.

In de eerdere Nb-wet vergunning heb ik de gevraagde langere looptijd slechts gedeeltelijk gehonoreerd met het argument dat enerzijds de introductie van toezicht en handhaving middels de black box en anderzijds het afronden van toen nog lopend wetenschappelijk onderzoek, een kortere looptijd rechtvaardigen. Op beide punten is vooruitgang geboekt, zodanig dat ik besluit tot het honoreren van de gevraagde langere looptijd. Dit laat uiteraard onverlet dat de nu voorliggende vergunning gedurende haar looptijd gewijzigd kan worden, ofwel door mijzelf (ambtshalve) op de gronden genoemd in artikel 43 lid 2 van de Nb-wet danwel op expliciet verzoek van de vergunninghouders zelf.

Selectiviteit en vistechniek

De selectiviteit van de garnalenvisserij dient te worden verhoogd. Dit is niet alleen wenselijk voor de bescherming van de natuur maar ook in het belang van de garnalenvissers zelf in verband met de mogelijke invoering van de aanlandverplichting en de signalen van (groei)overbevissing. In de aanvraag wordt toestemming gevraagd om in de Waddenzee gedurende de maanden juni, juli en augustus de zeeflap te mogen vervangen door de brievenbus. Uit recent onderzoek blijkt dat de brievenbus minder selectief is dan de zeeflap. Het toestaan van de brievenbus draagt dan ook niet bij aan het vergroten van de selectiviteit. De aanvraag komt niet tegemoet aan de afspraken die in het kader van VISWAD gemaakt zijn om lichter en selectiever te gaan vissen. De natuurorganisaties zien dan ook geen enkele reden om de brievenbus als alternatief voor de zeeflap toe te staan.

Ook in de PB zelf wordt erkend dat, gelet op de resultaten uit de onderzoeken van Steenbergen en Schellekens, zeker niet geconcludeerd kan worden dat de brievenbus een volwaardig alternatief is voor de zeeflap. Zeker niet gedurende het gehele jaar. In de PB wordt geconcludeerd dat de brievenbus uitsluitend in de maanden juni, juli en augustus en uitsluitend in de Waddenzee als tijdelijk alternatief voor de zeeflap kan dienen en dat het gebruik van de brievenbus onder die voorwaarden niet zal leiden tot een significante toename van het effect op de populaties van platvissen. Ik acht deze conclusie valide met in acht name van de inperking in tijd en locatie. Die inperkingen heb ik als voorschrift aan de onderhavige vergunning verbonden.

De natuurorganisaties vragen zich juist af of het invoeren van een combinatie van beide netaanpassingen niet een logische volgende stap is. Ook omdat de zeeflap en de brievenbus ieder effectief zijn in het scheiden van een ander deel van de bijvangst van

de maatse garnalen. De effectiviteit van de zeeflap zal verder verhoogd kunnen worden door verlagen van de maximale maaswijdte. De maximale maaswijdte van 70 mm is achterhaald aangezien in de praktijk al een maaswijdte van 50 – 60 mm gebruikelijk is. Het voorschrijven van een maaswijdte van 50 mm voor de zeeflap ligt dan voor de hand, en we verzoeken het ministerie dit te doen.

In relatie tot de maximale maaswijdte het volgende: deze wijdte vloeit rechtstreeks voort uit de geldende visserijregelgeving en die grondslag is door mij onverkort in het betreffende vergunningvoorschrift overgenomen. Een eventueel vrijwillig gewenste ingeperkte maaswijdte kan middels een wijzigingsverzoek vanuit de aanvragers op de onderhavige vergunning worden ingediend.

De bijvangst bestaat voor een groot deel (de helft) uit ondermaatse garnaal. In de aanvraag komen geen voorstellen voor om de bijvangst van ondermaatse garnaal te verminderen. Dit verbaast ons aangezien er binnen de MSC-aanvraag hier wel invulling aan wordt gegeven mede omdat er signalen zijn van overbevissing. Op termijn leidt vermindering van de bijvangst van ondermaatse garnaal niet tot een vangstvermindering van maatse garnaal als gevolg van een betere populatieontwikkeling. Vergroting van de maaswijdte van de kuil ligt dan voor de hand.

Vanuit de PB is er voor mij geen aanleiding op grond van de door mij uit te voeren toetsing, stringenter voorschriften op dit vlak op te leggen. Door de natuurorganisaties wordt niet nader inhoudelijk beargumenteerd waarom hier vanuit een (potentieel) significant effect op de relevante instandhoudingsdoelstelling aanleiding toe is.

Al eerder is in het kader van vergelijkbare vergunningaanvragen opgemerkt, dat de effecten van de pulskor en het bordennet in de PB niet beoordeeld zijn. Een mogelijke uitbreiding, ook voor onderzoeksdoeleinden zoals geschetst voor de garnalenpuls, zien de natuurorganisaties zonder een PB dan ook niet zitten. Hiernaast kunnen de natuurorganisaties geen redenen verzinnen waarom er met zoveel schepen jaarrond voor de loopduur van deze vergunning gepulst moet worden voor een selectiviteitsonderzoek. Dit wordt in ieder geval niet duidelijk uit het bijgevoegde onderzoeksvorstel.

Ik merk op dat ik eventuele pulsvisserij op garnalen in de onderhavige vergunning inkader tot hetgeen louter noodzakelijk is voor het verkrijgen van voldoende wetenschappelijke data over o.a. de eventuele effecten van deze visserij op de beschermde natuurwaarden binnen de betrokken Natura 2000-gebieden. Ik heb besloten het aantal deelnemende vaartuigen in dat verband te maximeren op vijf. Het aan te leveren onderzoeksprogramma wordt door mij in een aanvullend besluit op de onderhavige vergunning inhoudelijk getoetst (mede vanuit de door in mijn opdracht uitgevoerde power-analyse).

Visserijdruk

In de lopende vergunningen voor de jaren 2015/2016 is in artikel 11 de maximale visserijdruk vastgelegd in de vorm van zeedagen per jaar. Uit de PB blijkt, dat het aantal zeedagen in alle vijf genoemde gebieden is overschreden, in de Waddenzee en de Noordzeekustzone zelfs aanmerkelijk overschreden. Die overschrijding heeft helaas niet geleid tot het nemen van maatregelen of het wijzigen van de vergunning. Daarbij komt dat VMS de werkelijke aantallen zeedagen en pk-dagen onderschat en dat een zeedag in de loop der jaren in aantal visuren is uitgebreid tot nu wel 24 visuren.

Ik heb gedurende de looptijd van de betreffende vergunningen via de monitoring uitgevoerd door de NVWA het verloop in de daadwerkelijke visserijdruk gemonitord. Die data lopen uit de pas met het recent door het LEI opgeleverde beeld binnen de PB. De beide overzichten blijken, bij nadere analyse, verschillende benaderingswijzen van het begrip zeedag en pk-dag te hanteren.

Mede in het licht van bovenstaande in samenhang met de introductie van de black box binnen de garnalenvisserij heb ik een specifiek monitoringsvoorschrift verbonden aan de onderhavige vergunning. Op die wijze kan ik, in vergelijking met de voorgaande situatie (zonder black box), een veel specifiekere beeld verkrijgen over de verspreiding en intensiteit van deze visserij over de betrokken Natura 2000-gebieden. Ik heb vooralsnog het jaar 2015 benoemd als ijkjaar waarbij ik uitga van specifiek in mijn opdracht door de NVWA gegenereerde data (in visuren). Op die basis kan voor opvolgende jaren gemonitord worden op intensiteit en spreiding.

Ondanks de gesprekken in het kader van VIBEG en VISWAD over vermindering van de visserijdruk tot mogelijk 50% neemt die druk niet af, integendeel de werkelijke visserijdruk neemt juist aanmerkelijk toe. Dit blijkt ook uit de stijgende lijn in de aanlanding van (maatse) garnalen. Nu de sector kennelijk zijn verantwoordelijkheid op dit punt niet neemt, zijn de natuurorganisaties van mening dat in de vergunning, per Natura 2000-gebied, handhaafbare normen opgenomen dienen te worden die leiden tot een daadwerkelijke afname van de visserijdruk. Die normen kunnen liggen op het gebied van de zeedagen of meer specifiek op het gebied van de daadwerkelijke visuren. De black box, waarover hierna meer, biedt de gelegenheid om de werkelijke visserijdruk te kwantificeren en om reële normen voor die visserijdruk te handhaven.

Ik merk op dat er vanuit de aangeleverde en door mij getoetste PB geen aanleiding is om de visserijdruk te verlagen. Wel vind ik het van belang om goed te kunnen monitoren op de intensiteit en verspreiding van bevissing in de betrokken Natura 2000-gebieden. In deze verwijs ik naar het daarop specifiek gerichte voorschrift.

Visplan en black box

De natuurorganisaties waarderen het dat invoering van de black box per 1 januari 2017 deel uitmaakt van de aanvraag en achten die invoering ook een conditio sine qua non voor een vergunning, ongeacht de looptijd. De natuurorganisaties pleiten ervoor de black box ook in te zetten ter controle van het motorvermogen en verzoeken het ministerie de ontwikkeling daarvan met spoed ter hand te nemen. Voor het verlenen van een vergunning zal hierover duidelijkheid geboden moeten worden.

In relatie tot de wens van het tevens kunnen controleren van het motorvermogen middels de black box verwijs ik naar mijn reactie op dit aspect binnen de zienswijze van de SDG.

De natuurorganisaties zijn van mening dat de voorgestelde procedure van beoordeling via P.O.'s en CVO onvoldoende garanties biedt voor een effectieve handhaving. Toezicht en handhaving kan alleen effectief zijn als ook de individuele visser kan worden aangesproken door de toezichthoudende overheid. In het kader van de aanvraag ontbreekt die mogelijkheid. Alleen als uit een, voor te schrijven, visplan blijkt welke visserij-inspanning voor elke individuele visser is toegestaan, eventueel met de mogelijkheid om in de loop van de vergunning die inspanningen opnieuw te verdelen, valt een adequate handhaving te effectueren.

Ik merk op dat het toezicht en de handhaving te allen tijde een eigenstandige verantwoordelijkheid van het Ministerie van EZ is en blijft. De NVWA zal continue toezien op de volledigheid en werking van de informatiestroom vanuit de P.O.'s en op de directe datastroom vanaf de individuele black box-systemen van de vergunninghouders.

In relatie tot het voorstel van het verplicht stellen van visplannen teneinde de visserij-inspanning per individuele visser vast te stellen, merk ik het volgende op. Middels een specifiek vergunningvoorschrift leg ik vast wat mijn uitgangspunt (in visuren) is geweest bij de beoordeling van de aangeleverde PB. Het jaar 2015 is daarbij door mij als graadmeter aangemerkt voor de gehele groep van Nb-wet vergunninghouders. In deze verwijs ik naar mijn nadere overwegingen dienaangaande.

Onderzoek

In een bijlage bij de aanvraag is een voorstel opgenomen van de Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij (SVG) voor verder onderzoek. De onderzoeksresultaten van eerder onderzoek naar de effecten van garnalenvisserij op benthos hebben niet tot de gewenste resultaten geleid, doordat de garnalensector niet volledig meewerkte en de onderzoeksobjecten heeft verstoord. Het kan niet zo zijn dat er voortgezet of nieuw onderzoek wordt gedaan zonder dat er garanties zijn dat de investering wel tot de gewenste resultaten kan leiden. Dit betekent dat, bij voortzetting of herhaling van dit onderzoek, in de vergunning garanties moeten worden ingebouwd dat het onderzoek niet kan worden gefrustreerd door de sector. Die garanties moeten ook inhouden dat de sector opdraait voor de kosten als opnieuw een dergelijke verstoring wordt veroorzaakt.

Om er zorg voor te dragen dat een volgend onderzoek voldoende wetenschappelijk gehalte heeft, zal er een wetenschappelijke toetsingscommissie moeten worden ingesteld die niet alleen tijdens en achteraf maar vooral ook vooraf bepaalt of de opzet van het onderzoek voldoende is om antwoord te geven op de onderzoeksvragen.

Ik merk op dat het uitvoeren van eventueel toekomstig onderzoek geen onderdeel uitmaakt van de onderhavige vergunningaanvraag. Dit betekent dat eventuele onderzoeksactiviteiten (in potentie vergunningplichtig wanneer zij uitgevoerd worden in of nabij Natura 2000-gebieden) separaat getoetst worden. Een vergunningaanvraag daartoe zal door mij eigenstandig op haar inhoud en voorgestelde uitvoeringswijze worden beoordeeld. Hierbij merk ik op dat de introductie van de black box een verdere optimalisatie van het toezicht en het eventueel handhaven op die onderzoeksgebieden betekent ten opzichte van de huidige situatie.

De vraag naar de beoogde wetenschappelijke validiteit wordt meegenomen in de besluitvorming op eventuele voorgenomen vergunningaanvragen voor onderzoeksactiviteiten waarbij het uitgangspunt is dat de betrokken onderzoeksinstituten reeds eigenstandig die validiteit in hun opzet en analyses borgen.

Buitenlandse vissers

De aanvraag gaat niet in op schepen die onder een buitenlandse vlag varen. Het moet duidelijk zijn dat deze schepen voor het vissen in de Nederlandse Natura 2000-gebieden onder dezelfde vergunningplicht op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 vallen als de vissersschepen met een Nederlandse nationaliteit. Voor zover buitenlandse vissersschepen geen deel uitmaken van de aanvraag is vissen in de Neder-

landse Natura 2000-gebieden niet toegestaan en dient de Nederlandse overheid daarop scherp te handhaven. Dat geldt ook voor het gebruik van de zeeflap.

O.g.v. van de EU-Verordening 1380/2013 hebben enkele lidstaten visserijrechten voor de garnalenvisserij in de Nederlandse 12 mijlszone. Duitse en Belgische vlag-vissers mogen vanaf 3 mijl op garnalen vissen, voor Franse vlag-vissers mag dat vanaf de 6 mijl. Daarnaast mogen Belgische vlag-vissers o.g.v. het Beneluxverdrag óók in de Nederlandse zone van 0 tot 3 mijl vissen op onder meer garnalen. In dit Benelux-verdrag is bepaald dat voor de Belgische vissers in dat geval dezelfde regels/voorwaarden gelden als voor de Nederlandse vissers.

Zeer kleine delen van de betrokken Nederlandse Natura 2000-gebieden vallen buiten de drie mijlszone. Binnen die kleine delen dienen buitenlandse vissers aan dezelfde regels en verplichtingen te voldoen als Nederlandse garnalenvissers. Voor o.a. de garnalenvissers is via een notificatie aan de Europese Commissie een meldingsplicht afgesproken. Die geldt dus voor de Duitse vissers voor de delen van de Nederlandse Natura 2000-gebieden gelegen buiten de 3 mijlszone en voor de Belgische vissers voor het vissen in de Nederlandse Natura 2000-gebieden gelegen binnen en buiten de drie mijlszone.

In de voorliggende aanvraag worden geen buitenlandse vlag-garnalenvissers opgevoerd. Ook zijn nog geen meldingen van buitenlandse vlag-garnalenvissers door mij ontvangen, zoals hierboven genoemd. Ik zal waar relevant hierop toezien.

Noordzeekustzone

1. VIBEG-afspraken

Zolang de gesprekken over een VIBEG 2.0 nog niet geleid hebben tot nieuwe concrete en vastgelegde pakket aan afspraken, blijft het VIBEG-akkoord uit december 2011 onverkort van toepassing. De afspraken uit dit akkoord, inclusief de sluiting van gebieden zoals vastgelegd in TBB dienen, wat de natuurorganisaties betreft, in de vergunning als mitigerende maatregelen te worden vastgelegd, omdat anders niet gewaarborgd is dat de garnalenvisserij het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg staat. Dat geldt in het bijzonder voor de herstelopgave voor habitat H1110. Sluiting van zone II voor alle vormen van bodem beroerende visserij, zoals afgesproken in het VIBEG-akkoord zal in ieder geval moeten plaatsvinden, vooral omdat, zoals eerder is aangegeven, de visserijdruk en dus effecten van de garnalenvisserij eerder toe- dan afnemen. Vanwege de rust en het voorkomen van verstoring van zee-eenden zoals de zwarte zee-eend, dient in de vergunning, nu het TBB dat niet meer regelt, tevens de doorvaart in de winter in zone I te worden uitgesloten.

Het is correct dat het TBB Noordzeekustzone nog steeds vigerend is. Het TBB is een autonoom werkend instrument; de daarin opgenomen gebiedssluitingen zijn in de PB niet als mitigerende maatregel/omstandigheid opgevoerd. Ik onderschrijf hetgeen daarover in de PB (paragraaf 1.4) is gesteld. Daartoe is ook geen aanleiding omdat het betreffende TBB ziet op het ondervangen van slechts de resteffecten van de garnalenvisserij, daar waar de verbodsbepalingen in dat TBB (onder andere) betrekking hebben op deze visserij. Wel zijn de TBB's als 'gegeven' in relatie tot het beschikbare formele visgebied genoemd; zij vormen daarmee dus een inperking op de 'scope' van het getoetste binnen de PB en daarmee de vergunde garnalenvisserij. Op die grondslag alsmede op grond van de autonome werking van het TBB, is toezicht en handhaving aan de orde.

Overigens merk ik op dat onder de verlopen en onderhavige Nb-wet vergunning, zone II (reeds) gesloten is (en blijft). Ik verwijs naar hetgeen ik hierover reeds in het voorgaande heb gesteld.

2. Gaswinning Schiermonnikoog

In de aanvraag is voorgesteld om de gebieden ten oosten van 6 graden O.L. tijdelijk open te stellen in verband met de Nb-wet vergunning voor opsporing van gas door ENGIE in de Noordzeekustzone. De gevraagde openstelling van alle zone I en II gebieden ten oosten van 6 graden O.L. gaat feitelijk om het toelaten van garnalenvisserij in alle zones I en II bij Rottum. De natuurorganisaties verzetten zich tegen de voornoemde Nb-wet vergunning en roepen de vissers en het ministerie van EZ op zich daarbij aan te sluiten. Compensatie voor de eventuele schade die garnalenvissers lijden als gevolg van deze opsporingsvergunning voor gaswinning zal door ENGIE aan de garnalenvissers vergoed moeten worden en mag niet ten koste gaan van de gesloten zones I en II bij Rottum.

In deze verwijs ik naar mijn reactie (weigering) van het betreffende verzoek en de daarbij gegeven onderbouwing.

Waddenzee

Voor de Waddenzee zijn in het kader van VISWAD afspraken gemaakt over het sluiten van gebieden en het geleidelijk verminderen van de visserijdruk. Deze afspraken zullen in de vergunning moeten worden vastgelegd, waarbij een schema voor de jaarlijkse vermindering van die visserijdruk wordt opgenomen. De afgesproken reductie uit het akkoord tot 2020 moet in de vergunning worden opgenomen.

Ook de reductie van bijvangst, te realiseren vòòr 2026, zal (afhankelijk van de looptijd) in de vergunning tot uitdrukking moeten komen. Daarbij kan het niet zo zijn dat alle maatregelen die tot de vermindering van bijvangst leiden, uitgesteld worden tot de volgende vergunning.

Ik merk op dat er vanuit de aangeleverde en door mij getoetste PB geen aanleiding is om de visserijdruk te verlagen. Het staat de aanvragers vrij gedurende looptijd van de onderhavige vergunning middels een wijzigingsverzoek op de onderhavige vergunning, een vrijwillig ondernomen inperking van hun visserij-activiteiten vast te laten leggen.

Voordelta

Uit de evaluatie van het eerste beheerplan voor de Voordelta blijkt dat de compensatiemaatregelen voor de aanleg van Maasvlakte 2 maar ten dele effectief waren. Ook is gebleken dat de garnalenvisserij in de Voordelta in 2012 ten opzichte van 2008 is toegenomen. Voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen is het noodzakelijk dat de visserij-inspanning ook in de Voordelta beperkt wordt. Verdere toename werkt averechts. De jaarrond gesloten gebieden ten behoeve van de rust voor zee-eenden zullen tenminste de gehele beheerplanperiode in stand moeten blijven.

Ik merk op dat de jaarrond gesloten gebieden met een recente wijziging op het betreffende TBB's (25 oktober 2016) vergroot zijn (en verplaatst ten behoeve van hun verdere optimalisatie).

Vermindering van de bijvangst is in dit gebied extra gewenst ter voorkoming van

negatieve effecten op de soorten zeeprink en fint wanneer de Haringvlietsluizen vanaf 2018 op een kier gaan en naar verwachting grotere aantallen van deze habitatoorten in de Voordelta kunnen voorkomen.

Voor deze, langs de hele Nederlandse kust voorkomende soorten vervult het Natura 2000-gebied Voordelta vooral een functie als doortrekgebied tijdens de tocht naar de stroomopwaarts in de rivieren gelegen paaiplassen. Er geldt een behouddoelstelling op omvang en kwaliteit ten behoeve van uitbreiding van de populatie. Aangezien het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling vrijwel volledig afhangt van verbeteringen van de verbindingen met paaigebieden en eventuele verbeteringen in de geschiktheid als paaigebied van deze gebieden (zie bijvoorbeeld Dankers, 2005), staat wetenschappelijk gezien buiten redelijke twijfel vast dat de garnalenvisserij het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vier trekvissoorten niet in de weg staat. Deze conclusie wordt ook getrokken door Poot (2006) in relatie tot de Voordelta. Ik merk nog aanvullend op dat bij de vernieuwde toetsing na het expireren van de onderhavige vergunning (per 31 december 2022) er wederom uitgegaan moet worden van de dan beschikbaar actuele informatie en wetenschappelijke inzichten. Een eventuele additionele instroom van de voorgenoemde habitatoorten in de Voordelta zal in dat kader ook meegewogen dienen te worden in de effectanalyse.

Vlakte van de Raan

Voor de Vlakte van de Raan zijn afspraken gemaakt in het kader van het VIBEG-akkoord. In tegenstelling tot de afspraken in dat akkoord is de visserij-inspanning toegenomen. Deze toename zal in de vergunning teruggebracht moeten worden naar de situatie rond 2011. De afspraken uit het VIBEG-akkoord over het sluiten van gebieden ten behoeve van onderzoek in de Vlakte van de Raan zullen eveneens geëffectueerd moeten worden in het kader van de te verlenen vergunning.

Er is vanuit de PB geen aanleiding om tot een dergelijke inperking over te gaan. Eventuele fricties met het VIBEG-akkoord zullen in de Regiegroep VIBEG (het bestuurlijk kader) aangekaart moeten worden. De genoemde onderzoeksgebieden zijn ingesteld middels de Uitvoeringsregeling Visserij.

Oosterschelde

De aanvraag maakt ten onrechte geen onderscheid tussen garnalenvissers die op grond van de artikelen 13 j° 43 van de Uitvoeringsregeling visserij wel of niet mogen vissen in de Oosterschelde. Immers, op grond van die artikelen mogen alleen vissers die al op 1 januari 2008 daadwerkelijk in de Oosterschelde visten nog gebruik maken van hun visrecht.

Ik heb op grond van de administratieve bestanden van de afdeling Visserijregeling van mijn ministerie op de lijst van vergunninghouders (bijlage 4 bij deze vergunning) expliciet eigenstandig aangegeven welke vergunninghouders nog op de Oosterschelde een visrecht voor de garnalenvisserij bezitten.

De Oosterschelde heeft voor haar habitatype Grote Baaien (H1160) een opgave voor verbetering van de kwaliteit. In het (ontwerp)Beheerplan Deltawateren 2015-2021 is een analyse gemaakt van maatregelen welke nodig zijn om de doelstellingen te behalen. Er worden geen maatregelen genoemd om de kwaliteit van het sublitorale deel van habitatype H1160 te verbeteren. Wel wordt aangegeven dat zowel de garnalenvisserij, als de sleepnetvisserij vergunningplichtig blijven. De impact van garnalenvisserij op

habitat H1160 wordt onvoldoende beschreven in de PB. De auteur van de PB is ongetwijfeld op de hoogte van het bestaan van zowel de Expert Judgment als de effectstudies. Gezien de ecologische overeenkomsten tussen Waddenzee en Oosterschelde, en de omschrijving van het habitatype H1160, is een voedselweb-effect in de Oosterschelde waarschijnlijk. Uit de rapporten blijkt dat dit veroorzaakt wordt door het hoge percentage bijvangst en de verstoring van het bodemleven.

Het niet beoordelen van de gevolgen van garnalenvisserij voor het bodemleven in de sublitorale delen van de Oosterschelde is derhalve niet correct. Er zijn grote effecten op de kwaliteit van het habitatype te verwachten. Zo veroorzaakt deze vorm van visserij veel bijvangst van pelagische vissoorten als jonge Haring. Uit het beheerplan blijkt dat broedende sterns binnen enkele kilometers over voldoende geschikte foeraargegebieden dienen te beschikken. Sinds 1970 wordt er in opdracht van het ministerie van EZ een Demersal Fish Survey uitgevoerd in de Oosterschelde. Hiertoe wordt op 40 locaties met een garnalenkor het voorkomen van vis in kaart gebracht. De resultaten zijn drie jaar geleden geanalyseerd en samengevat in een rapport (DFS visgegevens Oosterschelde, I. de Boois, M. van Asch, Rapport C118/13, Imares, 2013.) Uit het rapport blijkt dat er sinds ongeveer 2008 een afname is van zowel de aantallen als de biomassa vis. De voedselbeschikbaarheid voor sterns is hierdoor ook afgenomen. Gezien het grote belang van de Oosterschelde voor sterns en de vele maatregelen welke nodig zijn om aan de opgave voor deze soorten te voldoen, dienen de gevolgen van garnalenvisserij op de voedselbeschikbaarheid voor deze soorten dan ook wel degelijk beoordeeld te worden.

Voor de Oosterschelde geldt, zoals benoemd in de PB, dat de verbeteropgave de ontwikkeling van mosselbanken op droogvallende platen betreft en niet (de bodem van) de geulen waar de garnalenvisserij plaatsvindt. Ik onderschrijf die stellingname en haar onderbouwing.

De stellingname op basis van het aangehaalde Imares-rapport dat de voedselbeschikbaarheid voor sterns in de Oosterschelde is afgenomen is niet aannemelijk. In dit rapport is uitdrukkelijk aangegeven dat de selectiviteit van het vistuig is ontworpen om jonge platvis mee te vangen. De preferente soorten voor sterns (voornamelijk pelagische soorten) worden met deze manier van bemonsteren onvoldoende gevangen om uitspraken over ontwikkeling te kunnen doen.

Zoals uit het aanwijzingsbesluit blijkt, bestaat de verbeteropgave ook uit herstel van een evenwichtige afwisseling van de deelecosystemen en uitbreiding van zeegrasvelden. De effecten van garnalenvisserij op de herstelopgave "uitbreiding zeegras" zijn echter niet beoordeeld. Zoals het beheerplan aangeeft kwam zeegras voor in de sublitorale delen van de Oosterschelde. De soort is nog steeds aanwezig op de platen. De auteur van de PB concludeert terecht dat het voorkomen van zeegras en garnalenvisserij niet samengaan. De literatuur waarnaar verwezen wordt laat geen andere conclusie toe. Aangezien de aanvraag betrekking heeft op visserij in alle delen van de Oosterschelde, dus ook de platen, dient hier in de beoordeling extra aandacht aan te worden geschonken. Dit is niet gebeurd.

In het profieldocument voor het habitatype H1160 worden een aantal kenmerken van een goede structuur en functie genoemd. De kenmerken waar visserij een effect zou kunnen hebben zijn de aanwezigheid van zeegras- en Ruppia velden en de aanwezigheid van soortenrijke mosselbanken. Wat betreft zeegras- en Ruppia-velden kan wor-

den opgemerkt dat Ruppia-velden in de Oosterschelde niet voorkomen en dat zeegras zich uitsluitend op de platen in het litoraal bevindt. Op zowel zeegras- als Ruppia-velden heeft de garnalenvisserij (die uitsluitend in het sublitoraal plaatsvindt) daarmee geen effect. In een specifiek vergunningvoorschrift staat ook expliciet deze inperking tot het sublitoraal benoemd. Er is derhalve geen aanleiding om hierop nader in de PB en mijn overwegingen daarbij, in te gaan.

Uit het beheerplan blijkt dat wèl aanvullende maatregelen dienen te worden genomen voor behoud van grote stern, visdief, dwergstern en noordse stern. Om voldoende geschikt broedgebied voor kustbroedvogels in de Oosterschelde te verkrijgen en te behouden, dienen broedende sterns ook over geschikte foerageergebieden te beschikken, welke op korte afstand van de broedlocatie aanwezig moeten zijn.

Samengevat is een evenwichtige afwisseling van de deelecosystemen van het habitat-type "grote baaien" essentieel voor foeragerende kustbroedvogels, welke in een slechte staat van instandhouding verkeren en waarvoor een deltabrede herstelopgave geldt. Herstel van zeegrasvelden is een belangrijk onderdeel voor verbetering van de kwaliteit van de foerageergebieden. Daarnaast is habitatverbetering in de Oosterschelde kansrijk. In vergelijking met andere getijdengebieden, zoals de Waddenzee, of estuaria, is er sprake van minder dynamiek. Het water is hierdoor helderder en er is sprake van een afwisseling van hoog- en laagdynamische delen. Kenmerk voor een goede functie is de compleetheid van levensgemeenschappen op de aspecten biomassa, dichtheid en soortenrijkdom van bodemorganismen, en aantallen en soortenrijkdom van vissenfauna.

Uit het beheerplan volgt dat diverse sternsoorten op korte afstand de beschikking moeten hebben over open water met veel kleine, pelagische vis. Door de helderheid van het water is de Oosterschelde bijzonder geschikt voor deze zichtjagers.

Op grond van het beperkte aantal vissers dat nog op garnalen mag vissen in de Oosterschelde, het zeer beperkte aantal zeedagen dat in de Oosterschelde gevestigd wordt, het beperkte economische belang en vooral ten behoeve van het behalen van de hierboven aangegeven instandhoudingsdoelstellingen stellen de natuurorganisaties voor om de garnalenvisserij in de Oosterschelde te beëindigen en de vergunning hiervoor te weigeren.

Er is voor mij in het licht van het bovenstaande en de informatie in de PB geen aanleiding om de vergunningaanvraag op het punt van de voorgenomen garnalenvisserij in het Natura 2000-gebied Oosterschelde te weigeren.

Westerschelde

Garnalenvisserij heeft de grootste invloed in laagdynamische delen van een marien ecosysteem. Juist deze deelsystemen komen in de Westerschelde slechts op een beperkte oppervlakte voor. Het beheer is erop gericht om meer van deze laagdynamische delen te laten ontstaan. De doelstelling van het huidige "morfologische baggeren" is dan ook uitbreiding van deze waardevolle ondiepten. De PB maakt ten onrechte geen onderscheid tussen de verschillende deelecosystemen.

De aanvraag is op dit punt onvolledig. Uit de (inter)nationale wetenschappelijke literatuur blijkt immers overduidelijk dat bodemberoerende visserij vooral in laagdynamische delen tot grote veranderingen van het voedselweb kan zorgen. Garnalenvisserij

heeft dan ook een negatieve invloed op de kwaliteitsverbetering zoals deze in de Westerschelde wordt nagestreefd. Er is een uitstekende recente ecotopenkaart beschikbaar voor de Westerschelde. Op de kaart van 2012 is nauwkeurig aangegeven waar zich welk deel-ecosysteem bevindt. Vanwege de grote negatieve effecten van garnalenvisserij op het bodemleven in ondiepe, laagdynamische systemen, adviseren de natuurorganisaties om de aangevraagde vergunningen alleen te verlenen voor visserij in het hoogdynamisch sublitoraal. Volgens de kaart gaat het dan om 19.812 hectare. Aangezien hier het merendeel van de visserij wordt uitgeoefend, zijn er geen negatieve economische gevolgen voor de bedrijven. Door de invoering van de black box is het mogelijk om doelgericht toezicht uit te oefenen op de locatie waar de visserij plaatsvindt. Om de handhaving efficiënt te laten verlopen stellen de natuurorganisaties voor om duidelijke grenzen om de litorale delen van de Westerschelde te trekken. Binnen deze begrenzing dient de 812 hectare laagdynamisch sublitoraal te worden beschermd tegen bevissing.

Zoals ook in de PB wordt gesteld: de oppervlakte laagdynamische natuur is in dit gebied achteruit gegaan door indijkingen en baggerwerkzaamheden (verdieping vaargeul). De verbeteropgave tracht men te bereiken door de aanleg van 600 hectare nieuwe estuariene gebieden. Hierbij is van belang dat de nieuwe gebieden hoog in het getijdengebied gelegen zullen zijn waar geen garnalenvisserij plaatsvindt. Ook is van belang te noemen dat de garnalenvisserij in de Westerschelde een zeer beperkte omvang heeft. Ik wijs hierbij ook op het door mij in grote lijnen monitoren van de intensiteiten van bevissing (middels het aantal visuren) in (onder andere) dit gebied.

Sinds enkele jaren vindt er voortplanting plaats van de Fint in het Belgische deel van de Schelde. Op de website van de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie is dit als volgt omschreven: Vanaf 2012 werden zowel jonge als volwassen exemplaren in de Zeeschelde aangetroffen, wat op voortplanting wees. Ook dit voorjaar is er weer op tientallen plaatsen in de Schelde voortplanting waargenomen. Er is dus sprake van een herstellende paaipopulatie. Gezien de slechte staat van instandhouding van deze soort op Europees niveau is dit een zeer gunstige ontwikkeling welke maximaal ondersteund dient te worden. Uit het Imares-rapport over de effecten van garnalenvisserij blijkt dat de fint een belangrijk onderdeel is van de bijvangst, vooral eerstejaars finten. Finten trekken als adult in april en mei het estuarium op, waarna de juvenielen in augustus en september stroomafwaarts trekken. (bron: http://haringvliet.nu/sites/default/files/2016-05/Vismigratie_flyer_lowres.pdf). Juist deze eerstejaars Finten worden massaal bijgevangen. De gevonden aantallen voor Voordelta, Waddenzee en Noordzeekustzone (100.000en per jaar) geven een goede indicatie van de bijvangst zoals deze ook in de Westerschelde aanwezig is. De Westerschelde heeft een langgerekte, smalle vorm. De juveniele finten maken gebruik van de geulen waar ook de garnalenvisserij actief is. De kans om in een net terecht te komen is dan ook vele malen groter dan in de Noordzeekustzone. Om deze reden is het nemen van aanvullende maatregelen gericht op het beschermen van (juveniele) Fint in het Natura 2000 gebied Westerschelde noodzakelijk. Gezien de grote internationale verantwoordelijkheid welke Nederland heeft om het herstel van de fint in de Schelde te bevorderen, adviseren de natuurorganisaties u dan ook om de garnalenvisserij in de Westerschelde niet te vergunnen in de maanden augustus en september.

De genoemde bijvangsten in de Vlake van de Raan zullen inderdaad afkomstig zijn (in ieder geval voor een groot deel) uit de Westerschelde. Blijkbaar is deze bijvangst van 1- (en voor een klein deel 2-)jarige exemplaren evenwel niet van invloed op het ont-

staan van nieuwe paailocaties in de Westerschelde. In de conclusies van de WUR-studie werd daarnaast ook gesteld dat het effect van de bijvangst van juveniele fint niet was in te schatten, omdat er geen zicht is op de omvang van de totale populatie. De paairijpe finten worden niet bijgevangen en bereiken dus het paaigebied weer; er is daarmee geen gevaar voor deze deelpopulatie in de Westerschelde. Er trekken immers naar schatting enkele miljoenen exemplaren richting de Noordzee, ondanks de aanwezigheid van de garnalenvisserij in de Westerschelde (en de bijvangst van een deel (enkele 100.000-en) van deze exemplaren binnen deze visserij). Gezien deze grote hoeveelheden kan er vanuit gegaan worden dat miljoenen exemplaren de Noordzee wél bereiken.

Bovenstaande ondersteunt ook de redentatie dat het ontbreken van voldoende geschikte paaiplaatsen de hoofdreden is voor de slechte stand van de fint. Tot slot merk ik op dat van nature ook een heel groot deel van de juveniele finten het niet redt om paairijp te worden (dit geldt overigens voor heel veel vissoorten).

De natuurorganisaties zijn van oordeel dat er met garnalenvisserij zoals beschreven in de vergunningaanvraag, wel significante effecten op de Natura 2000- gebieden te verwachten zijn. Volgens hen is de PB onvolledig dan wel onjuist. Er kan geen zekerheid geboden worden dat de natuurlijke kenmerken van de betreffende Natura 2000 gebieden niet worden aangetast en instandhoudingsdoelstellingen worden behaald. Om die reden verzoeken de natuurorganisaties om de vergunning slechts te verlenen indien voorzien van een pakket aan hierboven genoemde mitigerende maatregelen.

In het licht van mijn overwegingen, gestelde vergunningvoorschriften en bovenstaande reactie op de weergegeven inspraakpunten, ben ik van mening dat ik op afdoende basis en met voldoende zekerheid de gevraagde vergunning kan verlenen.

Vrijwel alle onderzoeken concluderen dat er geen zekerheid is, noch ten aanzien van significante effecten noch ten aanzien van het ontbreken daarvan. Op grond van het voorzorgbeginsel, zoals neergelegd in artikel 6 van de Habitatrictlijn, mag er in geval van onzekerheid over het uitblijven van significante effecten geen vergunning voor het project worden verleend.

Het is inherent aan wetenschappelijk onderzoek dat er altijd onzekerheden over exacte effecten en effectrelatie zullen zijn. In de onderhavige toets in het kader van de Nb-wet vergunningverlening gaat het echter om het op basis van de best beschikbare wetenschappelijke kennis kunnen uitsluiten van significante effecten. Dat laatste is naar mijn mening mogelijk. Door de natuurorganisaties wordt niet nader geduid op welke specifieke punten er concreet dusdanige onzekerheid aanwezig is dat deze conclusie niet getrokken kan worden.

Op grond van constante jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State behoort een passende beoordeling zowel de effecten van de activiteit op zichzelf als de effecten van mitigatie te beoordelen. Simpel gezegd van het 'sommige' effecten activiteit minus mitigatie = uiteindelijke effect horen alle drie de termen afgeleid te kunnen worden uit de PB. In de PB is dat nagelaten. Sterker nog, de PB stelt (pag. 30): 'In deze PB wordt er tenslotte vanuit gegaan dat de visserij zal plaatsvinden binnen de randvoorwaarden die zijn vastgelegd in de regelgeving en het beleid. Dit betreft ook de stappen die in het kader van VIBEG en VISWAD zijn gezet met het oog op de verbeteropgave voor habitattypen H1110 A in de Waddenzee en habitattypen

H1110B in de Noordzeekustzone.’ Daarmee worden - in strijd met die genoemde jurisprudentie - de effecten van de activiteit zelf en de gevolgen van mitigatie door elkaar gehaald. Daardoor is de PB niet meer zuiver te beoordelen.

In de PB wordt als gegeven kader voor de 'scope' van de te toetsen omvang van de visserij, genomen dat er onder andere in reactie op afspraken uit het VIBEG-akkoord, een door het Ministerie van EZ ingesteld TBB vigerend is en de aanvragers vrijwillig, binnen de context van VISWAD, hun beschikbaar visgebied inperken met de zogenoemde 6,5%-gebieden. Voorts wordt bij voorbaat in de PB uitgegaan van visgebied welke reeds is ingeperkt vanuit diverse kaders. Dit betreft dus de te toetsen omvang van de garnalenvisserij in de betrokken Natura 2000-gebieden. Aansluitend (op basis van die gegeven uitgangspunten) is een effectanalyse uitgevoerd. Bovengenoemde gebiedsinperkingen zijn enerzijds autonoom geldend (TBB; ingesteld vanwege o.a. de resteffecten van de garnalenvisserij op specifieke beschermde natuurwaarden) en anderzijds vrijwillig aangedragen door de aanvragers, als gegeven uitgangspunt voor de omvang van de toetsen visserij.

Het habitatype 'permanent overstroomde zandbanken' (H1110), dat in vijf van de zes betrokken Natura 2000-gebieden voorkomt (alleen Oosterschelde niet), kent een landelijke matige staat van instandhouding (profielendocument H1110 versie 2014). Voor de Waddenzee en de Noordzeekustzone, waar het grootste van de garnalenvisserij binnen Natura 2000 plaatsvindt, hebben beide een herstelopgave voor de kwaliteit. Van de ruim 15.000 zeedagen (2015) binnen Natura 2000-gebieden zijn er in de Waddenzee en de Noordzeekustzone samen bijna 13.000 (ruim 85%) gevaren.

Uit ook in de PB geciteerde jurisprudentie (pag. 32) geldt dat er geen verplichting is voor het bevoegd gezag om in de vergunning te verzekeren dat de natuurlijke kenmerken van het gebied verbeteren, maar dat sluit niet uit dat het bevoegd gezag bij een verbeterdoelstelling gezien de slechte omstandigheden van een gebied er toch voor kiest om dusdanig voorwaarden aan de vergunning te verbinden dat die verbetering toch gerealiseerd wordt. De Waddenzee en de Noordzeekustzone worden gekenmerkt door deze slechte omstandigheden. Dat blijkt ook uit de pogingen in het verband van VISWAD en VIBEG om tot afspraken te komen tot vermindering van de nadelige effecten van de (garnalen)visserij.

In het onderhavige geval is bovengenoemde aanleiding niet aanwezig. De bestuurlijke onderhandelingsprocessen in het kader van VISWAD en VIBEG zijn inderdaad gaande, maar vanuit het Ministerie van EZ niet vanuit een conclusie dat significante effecten (kunnen) optreden.

Op verschillende plaatsen is in de PB bestaande literatuur suggestief of onjuist geciteerd. In het bestek van deze zienswijze is het niet mogelijk om daarin volledig te zijn. Volstaan wordt met een aantal voorbeelden: Jongbloed et al (rapport Imares C177/14) stellen vooral dat er onzekerheden zijn en dat er dus geen duidelijke conclusies getrokken kunnen worden ten aanzien van de effecten van garnalenvisserij. In de PB is dit 'vertaald' in de stelling dat Jongbloed et al dus concluderen dat het niet zeker is dat er een effect is'. Het rapport stelt: 'Het is mogelijk dat de garnalenvisserij, volgens de best beschikbare kennis, de voedselweb-structuur van de Waddenzee sterk beïnvloed. Het maximale effect op het voedselweb kan groot zijn en is belangrijk.'

Het rapport (Imares C177/14) is geen uitvoerige wetenschappelijke review, maar een door experts van IMARES en het LEI opgesteld overzicht van de huidige kennis en visie op de effecten en mogelijke maatregelen rond de garnalenvisserij in de Nederlandse Waddenzee.

Ik ben van mening dat er in de PB op inhoudelijk afdoende wijze is beargumenteerd waarom geen sprake kan zijn van significante effecten op de relevante beschermde natuurwaarden, met in acht name van de gestelde maatregelen en voorschriften. Uit de diverse in de PB opgevoerde studies blijkt de natuurlijke dynamiek van de betrokken systemen groot te zijn. De kans dat significante verschillen worden waargenomen is daardoor, per definitie, kleiner dan visserij in een meer statisch systeem. Zolang er geen verschillen gevonden worden die te wijten zijn aan de garnalenvisserij is een effect niet aangetoond. Het is inderdaad wetenschappelijk niet mogelijk om te bewijzen dat er geen effecten zijn. Wel is het met de best beschikbare kennis niet aannemelijk dat het resultaat van de onderzoeken zal zijn dat er significant negatieve effecten zullen zijn. Van effecten die vanwege de hoge natuurlijke variatie niet aantoonbaar zijn, mag je redelijkerwijs geen significant negatieve effecten en derhalve geen aantasting verwachten van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied.

Voor de garnalenvisserij concluderen de Nadere Effectanalyses opgesteld in het kader van de Natura 2000-beheerplannen Waddenzee en Noordzeekustzone dat er geen zekerheid is, dat significante effecten zijn uitgesloten maar dat de instandhoudingsdoelstellingen door mitigerende maatregelen zoals voorkomend bij VISWAD en VIBEG in de toekomst wel bereikt kunnen worden. Letterlijk is de conclusie voor de Waddenzee: 'De resteffecten van de garnalenvisserij via bodemberoering en bijvangst op het habitattypetype H1110a zijn onduidelijk en kunnen niet op voorhand worden weggeschreven.'

Ik merk op dat in de onderhavige toets de vraag naar eventuele significante effecten aan de orde is. Er is onderbouwd geconcludeerd dat van dergelijke (mogelijke) significante effecten geen sprake is of kan zijn. Ik verwijs ook in deze naar mijn reactie op het hierboven weergegeven inspraakpunt. Dit laat dus onverlet dat er onder andere in het kader van het TBB Noordzeekustzone voor gekozen is om specifieke resteffecten van deze visserij verder te beperken.

Ondanks de lange literatuurlijst bij de PB zijn er meer dan twintig rapporten en onderzoeksresultaten die wel bij Jongbloed et al voorkomen en niet voorkomen in de literatuurlijst van de PB. Ook andere recente literatuur, zoals bijvoorbeeld *Lambert, G. I., Jennings, S., Kaiser, M. J., Davies, T. W. and Hiddink, J. G. (2014), Quantifying recovery rates and resilience of seabed habitats impacted by bottom fishing. J Appl Ecol, 51:1326–1336* ontbreekt. In tegenstelling tot de wel aangehaalde Kaiser (1998) concluderen deze onderzoekers juist dat een sneller herstel optreedt bij onbevestigd laten. Ook het meest recente artikel van Rijnsdorp et al (2016) in *Journal of Marine Science* ontbreekt. Daaruit blijkt, dat slikkige bodems het meest gevoelig zijn voor verstoring door visserij, gevolgd door zand en ruw materiaal als grind.

De rapportage van Jongbloed et al. is opgenomen in de literatuurlijst van de PB. Het is niet gebruikelijk om een literatuurlijst, die is opgenomen in een dergelijk rapport, opnieuw op te nemen in de literatuurlijst van de rapportage waarin een rapport is opgenomen. Een dergelijke werkwijze zou resulteren in enorme lijsten literatuurverwijzingen. De conclusies uit het gebruikte rapport zijn (mede) gebaseerd op de geciteerde literatuur.

Het rapport van Lambert et al. (2014) betreft onderzoek rond het eiland Man in Engeland. De daar aanwezige omstandigheden (hard substraat) zijn wezenlijk anders dan die in de Nederlandse situatie.

De publicatie van Rijnsdorp et al. (2016) laat een grootschalige methode zien om effecten van visserij in beeld te brengen. De uitkomsten van deze modelmatige benadering geven geen zicht op wezenlijke aantasting, maar geven een indicatie van de snelheid van herstel van o.a. benthosoorten binnen de verschillende substraattypen.

In de PB is onvoldoende acht geslagen op de (ontwerp) beheerplannen voor de Waddenzee, Noordzeekustzone, Vlake van de Raan en Voordelta. Voor de Waddenzee en Noordzeekustzone zijn de conclusies uit die (ontwerp)beheerplannen dat voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen verdere verduurzaming van de garnalenvisserij in de vorm van afname van de bijvangst en bescherming van het bodemleven nodig is. Naar verwachting zullen de beheerplannen voor de Waddenzee en Noordzeekustzone in het najaar van 2016 vastgesteld worden. Dat houdt in dat voor de vergunningverlening voor de garnalenvisserij deze beheerplannen in acht moeten worden genomen.

De beheerplannen zien op het realiseren van de gestelde instandhoudingsdoelen en de eventuele maatregelen die daartoe nodig zijn. Zij bevatten niet dusdanig specifieke kaders of inperkingen in relatie tot de regulering van deze visserij, dat anders beslist zou moeten worden op de voorliggende vergunningaanvraag. In het onderhavige geval dien ik specifiek aan de relevante Natura 2000-doelen te toetsen in relatie tot de vraag naar eventuele significante effecten. Ik merk aanvullend op dat de in het beheerplan aangegeven verduurzamingsmaatregelen ook mede een economische grondslag hebben.

In de PB is onvoldoende aandacht geschonken aan de gevolgen voor de Natura 2000-gebieden van de garnalenvisserij die buiten die gebieden plaatsvindt (externe werking). Deze visserij betreft ongeveer de helft van de totale visserij-inspanning. De effecten op de visstand van de Natura 2000-gebieden in de vorm van verstoring van de visstand als gevolg van de bijvangst is groot, maar is in de PB niet geïdentificeerd als externe werking. Aangezien volgens het profielendocument H1110 de opbouw van de vispopulatie een van de kenmerken is, had dit volledig moeten worden meegenomen

In de effectanalyse in relatie tot de garnalenvisserij binnen de Natura 2000-gebieden wordt beargumenteerd geconcludeerd dat er geen sprake is van een eventueel significant effect op de relevante beschermde natuurwaarden als gevolg van bijvangst van vissen. Aangezien de garnalenvisserij buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden op identieke wijze wordt uitgevoerd en er, met in acht name van de al jarenlange actieve garnalenvisserij daarbinnen, geen aanleiding is gebleken om tevens het buiten de Natura 2000-gebieden gelegen zeegebied als Natura 2000-gebied aan te wijzen, zie ik geen aanleiding om vanuit de externe werking van de buiten de Natura 2000-gebieden plaatsvindende garnalenvisserij nader in te gaan op de effecten daarvan op de relevante Natura 2000-waarden binnen de betrokken Natura 2000-gebieden.

Ten onrechte is er in de PB van uit gegaan, dat de gevolgen van de garnalenvisserij verdisconteerd zijn in de omgeving (verschillende pagina's van de PB). Aangezien garnalenvisserij een vergunningplichtige activiteit is, dienen in de PB de effecten van de garnalenvisserij in hun volle omvang te worden beoordeeld. Door te stellen, dat de

garnalenvisserij verdisconteerd is in de omgeving wordt aan de garnalenvisserij feitelijk de status van bestaand gebruik toebedeeld. Dat is in de definitie van bestaand gebruik uit de NB-wet onmogelijk en in strijd met de Habitatrichtlijn en jurisprudentie van het Europese Hof. Ook de mechanische kokkelvisserij was een reeds lang bestaande activiteit. Desondanks oordeelde het Europese Hof in het bekende kokkelvisserij-arrest dat de effecten van deze visserij in hun volle omvang als project moeten worden beoordeeld. Zodra mogelijk significante effecten aan de orde komen in de PB worden deze effecten ten onrechte met die verdisconteringsredenering onder het kleed geveegd.

Ik merk op dat er een verschil is tussen het juridisch aanmerken van een activiteit als 'bestaand gebruik' en het inhoudelijk beoordelen van een activiteit welke al geruime tijd in een Natura 2000-gebied plaatsvindt. Vooropgesteld: aangenomen wordt dat de garnalenvisserij geen bestaand gebruik is. De gehele activiteit is in de PB en onderhavige beoordeling daarvan, getoetst. Wel is terecht opgemerkt dat de al jarenlange aanwezigheid van deze visserij binnen de betrokken Natura 2000-gebieden, een belangrijk aspect is welke meegenomen moet worden. Dat laat onverlet dat er op alle relevante aspecten een ecologisch-inhoudelijke toetsing is uitgevoerd. Zoals ook in de uitspraak van de ABRvS 201111379/1/A4 is bepaald: de gevolgen van activiteiten waarvoor reeds eerder toestemming is verleend, kunnen worden geacht in de omgeving te zijn verdisconteerd en zij bepalen mede de huidige staat van instandhouding van de Natura 2000-gebieden. In dat kader heb ik geaccordeerd dat op diverse punten binnen de PB wordt gerefereerd naar de jarenlange aanwezigheid van deze visserij binnen de relevante Natura 2000-gebieden. Zij heeft niet in de weg gestaan, zeker gezien de conclusie van het afwezig zijn van significante effecten, aan de huidige staat van instandhouding van specifieke Natura 2000-waarden.

De cumulatie in de PB is onvolledig en methodologisch onjuist. Bij de cumulatie dienen alle projecten (en plannen) te worden betrokken die zijn vergund en nog niet voltooid. Ook hier komt die verdisconteringsredenering weer om de hoek kijken (zoals bij de mosselkweek). Voor de Voordelta zijn de (rest) effecten van de vergunning Maasvlakte 2 ten onrechte buiten beschouwing gebleven. Hetzelfde geldt voor de verdieping van de Westerschelde. Bij de boomkorvisserij is er ten onrechte van uitgegaan dat er geen (rest)effecten zijn. Die effecten zijn er wel degelijk. Bovendien is verwezen naar een verouderde passende beoordeling voor de mosselvisserij (waar overigens de natuurorganisaties ook grote kritiek op hebben). Nu de lopende vergunning voor boomkorvisserij ook nog vissen in de Natura 2000-gebieden toelaat, hadden de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen moeten worden meegewogen. Wegschrijven van deze effecten is niet aan de orde vanwege het feit dat de boomkorvisserij afneemt. Omdat ook de boomkorvisserij een vergunningplichtige activiteit is moeten de effecten van dit project in volle omvang worden meegewogen bij de cumulatie. Bij de handkokkel-, spisula- en ensisvisserij is ten onrechte niet gekeken naar de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen maar op basis van het ontbreken van ruimtelijke overlap geconcludeerd dat er geen cumulatieve effecten zijn.

De aanleg van de Maasvlakte 2 en verdieping van de Westerschelde is beargumenteerd verder inhoudelijk buiten beschouwing gelaten door de aanvragers in de cumulatietoets. Door de organisaties wordt niet nader beargumenteerd waarom die argumentatie niet juist of volledig zou zijn.

In de PB is geconcludeerd dat de intensiteit van de boomkorvisserij in de afgelopen jaren sterk is afgenomen en dat de effecten van deze activiteiten reeds in de omgeving

zijn verdisconteerd. Op grond van dit laatste wordt geconcludeerd dat geen sprake kan zijn van cumulatieve effecten, ook niet vanuit eventuele resteffecten. Door de organisaties worden geen specifiek inhoudelijke argumentaties aangevoerd die de in de PB gehanteerde argumentaties anders zouden moeten doen luiden. Ik kan hierop dan ook niet inhoudelijk een tegenreactie geven.

In relatie tot de mosselvisserijen heb ik reeds in mijn overwegingen aangegeven uit te gaan van de meest actuele Nb-wet regulering van deze visserijen. Ik verwijs in deze dan ook naar die specifieke passages.

In dit verband verwijs ik voorts nog naar de hierboven benoemde uitspraak van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State en mijn reactie op het verdisconteringsaspect.

In relatie tot de handkokkel-, spisula- en ensisvisserij ben ik van mening dat wel degelijk enige fysieke overlap aanwezig kan zijn met de spisulavisserij en ensisvisserij. Ik verwijs in deze naar mijn overwegingen dienaangaande onder 'Cumulatie'.

Eenzelfde onjuiste redenering is aangevoerd bij de zandsuppleties. In de cumulatie is alleen gekeken naar verwante projecten, maar niet naar andere projecten die mogelijk (rest)effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Dat betreft onder meer de gaswinning. In dit geval is het frappant, dat wel compensatie wordt gevraagd voor een mogelijke boring boven Schiermonnikoog, maar dat de (rest)effecten van deze activiteit niet in de cumulatie worden betrokken.

Ook de effecten van andere (vergunningplichtige) activiteiten, die tot verstoring leiden van vogels of zeehonden, zoals bijvoorbeeld de zogenaamde robbentochten of het (laag) vliegen met helikopters ontbreken in de cumulatie. Ook doorlopende activiteiten (projecten) die in de beheerplannen zijn vrijgesteld van de vergunningplicht horen in de cumulatie betrokken te worden.

Ik merk op dat de scope van de vereiste cumulatietoets wordt ingegeven door de scope van daadwerkelijk te verwachten effecten op de relevante instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van de aangevraagde, getoetste activiteit. Vanuit dat kader acht ik de reikwijdte van de aangeleverde cumulatie-toets juist; zij gaat uit van de daadwerkelijke potentieel significante (in de effectanalyses binnen de PB beschreven) effecten van de garnalenvisserij en beschouwt welke andere activiteiten of andere handelingen in de betrokken Natura 2000-gebied op deze zelfde instandhoudingsdoelen een (cumulatie) effect kunnen sorteren.